

บทที่ 2

สิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศ

2.1 สภาพปัญหาในการสื่อสารสนเทศกับสิทธิส่วนตัว

การสื่อสาร (Communication) เป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตมนุษย์ที่เราไม่สามารถจะปฏิเสธได้ นอกจากการใช้เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลในการทำความเข้าใจระหว่างกันและกัน ในชีวิตประจำวันแล้ว มนุษย์ยังได้ใช้การสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดความรู้ วิทยาการ ข่าวสาร และประสบการณ์อีกด้วย สังคมมนุษย์จึงดำรงอยู่ได้ ยิ่งต่อมาได้มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีไปมากขึ้นเท่าไร เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสารก็ยิ่งได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพและทรงประสิทธิภาพมากขึ้นตามไปด้วยเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อสนองรับต่อสภาวะทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ “ยุคสารสนเทศ” หรือ สังคมข่าวสาร ที่อัลวิน ทอฟฟเลอร์ (Alvin Toffler, 1980) เรียกว่า “คลื่นลูกที่สาม” ซึ่งเขาเห็นว่าโลกกำลังเคลื่อนสู่ค่านิยมใหม่ การเมืองและดำเนินชีวิตรูปแบบใหม่ และการสื่อสารสนเทศ (Communication of Information) แบบใหม่

การสื่อสารสนเทศแบบเดิมจะมีอุปสรรคทางด้านระยะทาง และเวลา นอกจากนั้นทางด้านเทคนิคของเครื่องมือและอุปกรณ์ก็ยังเป็นข้อจำกัดความสามารถในการสื่อสาร ทั้งในส่วนของ

โดยเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงลักษณะของสังคมเสมือนกับคลื่นที่ทยอยติดตามกันมา คลื่นลูกแรกคือสังคมเกษตรกรรม คลื่นลูกที่สองคือสังคมอุตสาหกรรม และคลื่นลูกที่สามคือสังคมสารสนเทศซึ่งปรากฏที่สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกเมื่อปี ค.ศ. 1956 เมื่อจำนวนคนงานในภาคอุตสาหกรรม (Blue-collar workers) มีน้อยกว่าจำนวนคนงานในด้านการบริการและในด้านการบริหารงาน (White-collar workers) และการเริ่มนำเอาเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาปฏิบัติงานอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้ โดยมีข้อมูลและตัวเลขที่ทำให้นักวิชาการทั้งหลาย (Bell, 1979 ; Naisbitt, 1984) ต่างลงความเห็นว่าโลกได้ก้าวสู่ยุคสารสนเทศดังกล่าวแล้วเช่นกัน

สื่อสารส่วนบุคคล และการสื่อสารไปยังมวลชนที่เน้นการไหลเวียนข้อมูลข่าวสารที่มีมาตรฐานเป็น
 อย่างเดียวกันเท่านั้น แต่การสื่อสารสนเทศแบบใหม่จะมีลักษณะที่เปรียบได้กับเครื่องขยายเสียง
 ที่ใหญ่โตสามารถข้ามผ่านเส้นแบ่งเขตแดน เชื้อชาติ และภาษา ทำให้ข้อมูลข่าวสารสามารถ
 ไหลเวียนอยู่ในสังคมมีมาตรฐานเดียวกันทั้งโลกมีลักษณะเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) และมี
 ลักษณะหลากหลายรูปแบบมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งยังรวดเร็วเท่าทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้รับ
 ข่าวสารได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นเป็นของตนเองได้ด้วย

การสื่อสารในสังคมสารสนเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
 โลยิ์ทางการสื่อสาร ทำให้การล่อยตัวของสารสนเทศหมดสิ้นไป กล่าวคือขจัดเวลาที่สารสนเทศ
 จะต้องใช้อยู่กับช่องทางของการสื่อสาร (Channel) ให้หมดสิ้นไปหรือให้มีอยู่น้อยที่สุด ผลที่ได้
 รับก็คือ การไหลของสารสนเทศ (Information Flow) ผ่านช่องทางของการสื่อสารมีมากขึ้น ทำให้
 ผู้ส่ง และผู้รับสารเข้ามาใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่กำลังจะเกิดขึ้น
 สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นจากการสื่อสารนี้เอง

สำหรับประเทศไทย จากเดิมที่สินค้าทางการเกษตรของไทยเป็นที่มาของรายได้ส่วนใหญ่
 ของประเทศเมื่อราวปีพ.ศ. 2515 แล้วค่อยๆ พัฒนามาเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่หรือที่เรียก
 กันทั่วไปว่า “NIC” (Newly Industrialized Country)² ซึ่งเราได้ส่งออกสินค้าแปรรูปจากผลผลิต
 ขั้นต้นมากขึ้นในราวปีพ.ศ. 2530³ จนปัจจุบันนี้ กล่าวได้ว่าเราได้พัฒนาเข้าสู่สังคมสารสนเทศ
 ไปพร้อมกันกับความเป็น NIC ดังจะเห็นว่าการไหลเวียนของข่าวสาร มีมากและทวีความสำคัญ
 ขึ้นทุกขณะ ข่าวสารข้อมูลกลายเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อองค์กรหรือเอกชนในสังคม
 กล่าวคือ มีผลต่อกระบวนการคิดและตัดสินใจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Kenneth Ruthven , Society and the New Technology, (Cambridge: Cambridge
 University Press,1986), P.3.

² สุวินัย ภรณ์วัลย์, “การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศเกาหลีใต้โดยเปรียบเทียบกับของ
 ประเทศไทยและบทบาทของญี่ปุ่นในกระบวนการนี้” , เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการใน
 Work- shop Series ของ NIEO ครั้งที่ 16 วันจันทร์ที่ 3 ธันวาคม 2527. (อัดสำเนา)

³ พัฒนาวดี ชูโต, “ประเทศไทยในยุคสังคมข่าวสาร” วันสื่อสารแห่งชาติ ’35 (กทท. :
 สำนักพิมพ์วิศคอมเซนเตอร์ , 2535) , หน้า 202-211.

เปรียบเทียบเป็นวัตถุดิบของการผลิต เป็นพลังที่สำคัญสำหรับการผลักดันทางเศรษฐกิจ อีกทั้งข้อมูลข่าวสารยังมีผลในการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิด และการกระทำที่เกิดขึ้นในสังคม แม้ว่า การผลิตสินค้าในประเทศ NIC จะหมายถึงการทำให้เกิดวัตถุดิบของ แต่ในยุคสารสนเทศการผลิตสินค้าได้ถูกเปลี่ยนจากการทำให้เกิดสิ่งของมาเป็นการทำให้เกิดปัญญาความรู้ด้วย

การสื่อสารในสังคมสารสนเทศต้องการความเร็ว กระชับ แต่มีรายละเอียดมากขึ้นนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้เอกชนในสังคมสามารถพิจารณาและวิเคราะห์ในรายละเอียดเพื่อเป็นข้อมูลของตนเองได้เอง (Self - generating) และสามารถคงอยู่ในสังคมโดยนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Renewabal) ตลอดเวลา จากการทำมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสารมีเทคนิคสูงชันนั้น ซึ่งในทางตรงข้ามแล้ว กลับเป็นอันตรายต่อสิทธิส่วนตัวของเอกชนอย่างมหันต์ เพราะสิทธิส่วนตัว ยังมีได้มีการให้ความคุ้มครองอย่างพอเพียงในสังคม ไม่ว่าจะเป็นโดยจริยธรรมของผู้สื่อสารหรือ กลไกทางกฎหมาย ที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อรองรับสิทธิในข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวน้อยกว่า ไม่ได้ดูลยภาพกัน ในขณะที่ความรู้สึกต้องการความเป็นส่วนตัวไม่ถูกยุ่งเกี่ยวในเรื่องส่วนตัวของคนในสังคมปัจจุบันกลับเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเข้าสู่หลักการที่ว่า เทคโนโลยีสูงการทุนนิยมยิ่งสูงตาม (High Tech/ High Touch) ⁴ นั่นคือ ยิ่งนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้มากเท่าไร มนุษย์ที่เกี่ยวข้องย่อมต้องการความทุนนิยมเอาใจมากเท่านั้น ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นจากการที่สังคมขาดดุลยภาพในเรื่องดังกล่าวนี้ ตัวอย่างที่เห็นได้ในปัจจุบันคือ

- การลักลอบดักฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ของเอกชน
- การลักลอบดักฟังการสนทนา/การประชุมของเอกชน
- การลักลอบดักฟังแฟกซ์ที่เอกชนสื่อสารกัน
- การได้มาหรือเสนอข้อมูลทางการแพทย์ของผู้ป่วยโดยไม่ได้รับความยินยอม
- การได้ทราบถึงลักษณะการบริโภคสินค้าและบริการเมื่อติดตามข้อมูลจากการใช้บัตรเครดิต

เครดิต

- การล่วงรู้ข้อมูลในบัญชีเงินฝากธนาคารโดยที่ไม่ได้รับอนุญาต
- การแอบถ่ายภาพในลักษณะที่น่าอับอายของบุคคล
- การส่งข้อความ ภาพ หรือข้อมูลของบุคคลที่มีลักษณะอนาจารผ่านทาง INTERNET

หรือ E-Mail

- การส่งเอกสารตีพิมพ์ที่ผู้รับนั้นไม่ต้องการมาเพื่อการโฆษณา (Junk Mail)
- การเผยแพร่เรื่องราวของผู้ทำแท้งโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าตัว
- การเผยแพร่ชื่อจริงและประวัติของผู้เคราะห์ร้ายจากการถูกข่มขืน

⁴John Naisbitt, Megatrends (NewYork:Warner Books,1984),P.42.

- การเผยแพร่ข้อมูลในการประกันชีวิตโดยไม่ได้รับอนุญาต
- ฯลฯ

ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเพราะเทคโนโลยีทางการสื่อสารได้เอื้ออำนวยต่อการได้มา หรือเข้าถึง ซึ่งข้อมูลสารสนเทศส่วนตัวของบุคคลก่อให้เกิดปัญหาอย่างหนึ่ง และหากมีกรณีที่ได้นำข้อมูล เช่นนั้นไปเผยแพร่ โฆษณา หรือทำให้ปรากฏแก่สาธารณชนด้วยแล้ว ย่อมเกิดความเสียหายขึ้น ต่อบุคคลผู้ถูกล่วงสิทธิ ที่มีความรุนแรงมากกว่าการถูกล่วงสิทธิในสมัยก่อนหลายเท่าตัว เพราะเมื่อข้อมูลข่าวสารได้มีการกระจายไปในสังคมแล้ว จะไหลเวียนและสามารถจะถูกเก็บไว้เป็นที่อ้างอิงได้อีกไม่รู้จบ อันเป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันของประเทศไทย ในการสื่อสารข้อมูลแบบส่วนตัว (Interpersonal Communication) และการสื่อสารมวลชน (Mass Communication)

ตราบไต่ที่มนุษย์ยังคงอยู่รวมกันเป็นสังคม และมีกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อจัดระเบียบ ในสังคมให้มีความสงบสุขนั้น คงไม่สามารถละเลยที่จะให้ความสำคัญต่อเอกชนโดยการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ การสื่อสารข้อมูลเป็นหนทางหนึ่ง ที่ก้าวล่วงต่อสิทธิส่วนตัวอย่างยิ่ง และเป็นไปโดยง่ายขึ้นกว่าเดิม เพราะเทคโนโลยีเอื้ออำนวย ประกอบกับความเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมข่าวสารของประเทศไทย ทำให้ต้องรีบเร่งพิจารณาถึง การสื่อสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัวโดยผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ แล้วก่อให้เกิดความเดือดร้อน และเสียหายแก่เจ้าของเรื่องส่วนตัวนั้นจะมีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสื่อเหล่านั้น โดย พิจารณามาตรการทางกฎหมายแห่งลักษณะละเมิดเป็นหลัก ทั้งนี้ เพื่อสนองรับต่อสภาพสังคม ข่าวสารของประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิทธิส่วนตัว (Right to Privacy) ของบุคคล เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ สังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ จากการที่มนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่รวมกันเป็นสังคม ย่อมเกิด ความสัมพันธ์ขึ้นระหว่าง “สังคม” กับ “สมาชิกของสังคม” โดยฐานะของ “สังคม” จะอยู่สูงกว่า “สมาชิกของสังคม” สังคมจะเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์มาใช้บังคับแก่สมาชิกของสังคม และสมาชิก ของสังคมมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม โดยที่ธรรมชาติของความเป็น “บุคคล” ของสมาชิกของสังคมนั้น ย่อมมีกิจกรรมบางอย่างที่โดยธรรมชาติแล้วบุคคลอื่นรวมทั้ง สังคมไม่สมควรก้าวล่วงเข้าไปเกี่ยวข้องบงการ นั่นคือ ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ของบุคคล

2.2.1 ความหมายของ “สิทธิส่วนตัว”

การพิจารณาถึง “สิทธิส่วนตัว” ควรจะต้องให้ความสนใจกับคำว่า “ความเป็นส่วนตัว” เสียก่อน เนื่องจากเป็นรากฐานที่มาของสิทธิส่วนตัว

คำว่า “ความเป็นส่วนตัว” (Privacy) หมายถึง สิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดในการที่จะสร้างป้อมปราการกำหนดความเป็นตัวของตัวเอง หรือเปิดประตูยอมลดความเป็นตัวของตนเองเมื่อต้องการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น หรือเลือกที่จะดำรงชีวิตอยู่ในกรอบของปราการที่ตนเองสร้างขึ้น ความเป็นส่วนตัวนี้เปรียบได้กับความงาม (Beauty)⁵ ในแง่ของควมมีอยู่ กล่าวคือ เป็นภาวะขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ไม่ต้องต่อสู้แย่งเพื่อให้ได้มาซึ่งความงามนั้น และไม่ต้องการข้อพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นมีความงามอยู่จริงหรือไม่ สิทธิดังกล่าวนี้จึงเป็นพื้นฐานโดยธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ ซึ่งแฝงอยู่ในตัวตนของบุคคลนั้น ๆ มาแต่เกิด

“ความเป็นส่วนตัว” ยังได้มีผู้ให้ความหมายว่า เป็นเรื่องของการประสานซึ่งผลประโยชน์ของเอกชนหรือองค์กรกับสังคมที่เขาอาศัยอยู่ ในเรื่องการกำหนดขอบข่ายของข้อมูลข่าวสารว่าเรื่องใด ในเวลาไหน และวิธีการอย่างไรที่พวกเขาจะติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น⁶ และอาจหมายถึงการควบคุมเกี่ยวกับความรับรู้ของสังคมต่อข่าวสารในตัวผู้⁷

ความเป็นส่วนตัว จึงหมายถึง สิทธิในการกำหนดความเป็นตัวตนของตนเอง ในการดำเนินชีวิตและการติดต่อสื่อสารของตนเองกับผู้อื่น คำว่า “ความเป็นส่วนตัว” จึงมีการแปลความได้หลากหลาย เช่น หมายถึง สิทธิที่จะแต่งงาน สิทธิที่จะทำแท้ง สิทธิที่จะเรียนภาษาอื่น สิทธิที่จะเป็นพวกรักร่วมเพศ สิทธิที่จะทดลองยาชนิดใหม่ในการรักษาโรค สิทธิในการมีชีวิตอยู่ สิทธิที่จะเลือกศาสนาและการเมือง สิทธิที่จะรับอุ้มท้องเป็นผู้ให้กำเนิดเด็กทารก เป็นต้น⁸

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵William H. Marnell, The Right to Know : Media and the Common Good (New York : The Seabury Press ,1973) , P.145.

⁶A. Westin, Privacy and Freedom 7 (USA: New York,1967) .

⁷E. Fried, “Privacy”,Yale Law Journal 77 , (1968) : P. 438,475.

⁸Hendricks, Hayden and Novic, Your Right to Privacy ,P.xi .

เมื่อความเป็นส่วนตัว สื่อความหมายว่าเป็นสิทธิที่ติดตัวคนมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับสิทธิมนุษยชน ที่เป็นสิทธิที่มีอยู่ในทุกคนอันเนื่องมาจากการที่เขาเป็นมนุษย์ ไม่ต้องทำอะไรทั้งสิ้นเพื่อให้ได้มา ขอเพียงได้เกิดเป็นมนุษย์ย่อมมีสิทธิมนุษยชน⁹ และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จนมีคำกล่าวที่ว่า สิทธิมนุษยชนได้มาจากศักดิ์ศรีอันสืบสายติดตัวมาของบุคคล¹⁰ (...Recognizing that these rights derive from the inherent dignity of the human person,...)

ดอนเนลลี (Donnelly,1980) ได้อธิบายถึงการ “มีสิทธิ” (Right to...) หมายถึงการทำให้บุคคลอยู่ในภาวะที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการละเมิดสิทธิ การกระทำต่อสิทธิที่บุคคลมีนี้เป็นความผิดเฉพาะตัวอย่างสำคัญต่อผู้ทรงสิทธิ ดังนั้น สิทธิส่วนตัว ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานอย่างหนึ่งที่บุคคลมี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองต่อการล่วงล้ำจากการกระทำของบุคคลอื่นอันจะถือว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิที่บุคคลนั้นมี

เมื่อ “ความเป็นส่วนตัว” เป็น ประโยชน์ที่บุคคลสมควรได้รับบนพื้นฐานของการครอบครองที่เกิดจากความเป็นมนุษย์ บุคคลจึงมีอำนาจหรือมีสิทธิที่จะมีความเป็นส่วนตัว “Right to Privacy” หรือ สิทธิส่วนตัว ซึ่งอาจเรียก เป็นชื่ออื่นได้อีก เช่น สิทธิในบุคลิกภาพ สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิในชีวิตส่วนบุคคล เป็นต้น

สิทธิส่วนตัว หมายถึงสิทธิอันเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่จะมี “ความเป็นส่วนตัว” ซึ่งการยอมรับและพัฒนาการของสิทธิส่วนตัวในกฎหมาย เพิ่งจะมีชัดเจนเมื่อหนึ่งร้อยปีเศษมานี้เอง กล่าวคือภายหลังปี พ.ศ. 2433 (ค.ศ. 1890) จึงมีการยอมรับรองและพัฒนาสิ่งที่เรียกว่า “สิทธิส่วนตัว” โดยศาลต่าง ๆ ในประเทศอเมริกา และปรากฏใน Harvard Law Review ปี 1890 โดยบทความที่มีชื่อว่า “The Right to Privacy” โดย Warren และ Brandeis เป็นครั้งแรก แต่ก่อนหน้านี้ ไม่มีแม้ศาลอังกฤษหรืออเมริกาที่แสดงว่ามีการล่วงละเมิดในสิทธิเช่นว่านี้ ถึงแม้ว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* Jack Donnelly, “Human Rights and Human Dignity”, The American Law Review, 76 , No.2 (1982): P.303-316.

¹⁰ บทนำในกติกาสากลว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมืองของสหประชาชาติ(International Covenant on Civil and Political Rights):Preamble.

จะมีรูปคดีขึ้นมาสู่ศาลก็ตาม¹¹ แต่ศาลก็ได้ใช้กฎหมายลักษณะอื่นในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น

“ สิทธิส่วนตัว ” จึงพัฒนาความหมายจากคำพิพากษาของศาลว่า เป็นสิทธิที่จะปลอดจากการเข้าถือเอา หรือแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบในเรื่องส่วนตัวของบุคคล¹² และเป็นสิทธิที่จะปลอดจากการเผยแพร่โดยมิชอบ¹³ และไม่เป็นที่ปรารถนาของบุคคลนั้น¹⁴ หรือเป็นสิทธิที่จะเป็นอิสระจากการโฆษณาเผยแพร่ถึงความสัมพันธ์ส่วนตัว ที่สาธารณชนไม่มีความเกี่ยวข้องได้ประโยชน์ในเรื่องนั้น หรือปลอดต่อการก้าวล่วงโดยมิชอบต่อกิจกรรมส่วนตัวที่จะเป็นการทำลายหรือเป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ทรมานทางจิตใจ ทำให้ได้รับความอับอายหรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงตามความรู้สึกของวิญญูชน¹⁵ หรือ

---

¹¹ William L. Prosser, “ Privacy ”, Torts: Case and Materials, 6th Edition, (USA : New York, 1976), P.1057 และ Hand book of The Law of Torts, 4th Edition (USA: West Publishing Co., 1970), P.802 และ California Law Review 48, No3. (August 1960), P. 383.

¹² คดี Hirsch v S.C. Johnson & Son, Inc., 90 Wis 2d 379, 280 NW2d 129, 205 USPQ 920 เป็นคดีที่แสดงความแตกต่างระหว่างสิทธิส่วนตัวกับสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายการใช้ชื่อบุคคลเพื่อการค้าหรือโฆษณา โดยที่ตัดสินว่าสิทธิส่วนตัวให้ความคุ้มครองสิทธิต่อจิตใจในการที่จะอยู่อย่างสันโดษ มิใช่สิทธิต่อตัวทรัพย์สินอย่างการโฆษณาใช้ชื่อ

¹³ Frith v Associated Press (DC SC) 176 F Supp 671 (applying South Carolina Law); Temperley v Chase Collection Service (2nd Dist) 272 Cal App 2d 697, 77 Cal Rptr 728; Smith v National Broadcasting Co. (2nd Dist) 138 Cal App 2d 807, 292 2d 600; Riddle v MacFadden, 201 NY 215, 94 NE 644 (สิทธิที่จะ “ไม่ตกเป็นข่าว”).

¹⁴ คดี Prince Albert v Strange (1849) 2 De. Gex & Sm, 652, 64 ER. 293: (on appeal) (1849) 1 Mac. & G. 25, 41 ER II71 cited in Lord Denning, What next in the Law (London: Butterworths, 1982), P.221-222.

¹⁵ Jacksonville State Bank v Barnwell (Ala) 481 So 2d 863 ; Kane v Quigley, 1 Ohio St 2d 1, 30 Ohio Ops 2d 1, 203 NE2d 338 cited in Leonard I. Reiser, “Privacy”, P.634.

เป็นสิทธิที่จะดำรงชีวิตอย่างสันโดษ¹⁶ หรือเป็นสิทธิที่จะกำหนดขอบเขตวงจรของความสัมพันธ์ของเอกชนผู้นั้น¹⁷ หรือหมายถึงสิทธิที่จะอยู่โดยลำพัง (right to be let alone)¹⁸ หรือเป็นสิทธิที่จะดำรงชีวิตโดยปราศจากการเข้ารบกวนจากสาธารณชนอย่างมิชอบ ซึ่งเป็นเรื่องที่สาธารณชนนั้นไม่มีความจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องแต่อย่างใด¹⁹

---

¹⁶ *McAndrews v Roy* (La App 1st Cir) 131 So 2d 256 ; *Frith v Associated Press* (DC SC) 176 F Supp 671 (applying South Carolina Law) ; *Imperley v Chase Collection Service* (2nd Dist) 272 Cal App 2d 697, 77 Cal Rptr 728 ; *Moore v Charles B. Pierce Film Enterprises, Inc.* (Tex Civ App Texarkana) 589 SW2d 489, writ ref n r e. cited in Leonard I. Reiser, "Privacy", P.635.

¹⁷ *Kincy v Macur* (1st Dist) 72 Ill App 3d 642, 28 Ill Dec 855, 391 NE2d 54 cited in Leonard I. Reiser, "Privacy", P.635.

¹⁸ คดี *Tureen v Equifax, Inc.* (CA8 MO) 571 F2d 411 ; *Forsher v Bugliosi* , 26 Cal 3d 792, 163 Cal Rptr 628, 608 p2d 716, 6 Media L R 1097 ; *State v Anonymous*, 40 Conn Supp 38, 479 A2d 1244, 10 Media L R 2214 ; *Berdieri v News-Journal Co.* (Sup) 56 Del 67, 189 A2d 773 ; *Bemmer v Jurnal-Tribune Publishing Co.*, 247 Iowa 817, 76 NW2d 762; *Johnson v Boeing Airplane Co.*, 175 Kan 275, 262 P2d 808 ; *Perry v Moskins Stores, Inc.* (Ky) 249 SW2d 812 ; *State v Nolan* (Mo) 316 SW2d 630 ; *Riddle v MacFadden* , 201 NY 215, 94 NE 644 ; *Wojtowicz v Delacorte Press* (1st Dept) 58 App Div 2d 45, 395 NYS2d 205, 2 Media LR 2023, affd 43 NY2d 858, 403 NYS2d 218, 374 NE2d 129, 3 Media L R 1992 ; *Bennett v Norban* , 369 Pa 94, 151 A2d 476, 71 ALR2d 803 ; *Hollowman v Life Ins. Co.*, 192 SC 454 , 7 SE2d 169 , 127 ALR 110 ; *Moore v Charles B. Pierce Film Enterprises, Inc.* (Tex Civ App Texarkana) 589 SW2d 489, writ ref n r e ; *Roach v Haper*, 143 W Va 869 , 105 SE2d 564 cited in Leonard I. Reiser, "Privacy" *American Jurisprudence* 2d 62A, P.624.

¹⁹ *Peterson v Idaho First Net.Bank*, 83 Idaho 578, 367 P2d 284 92 ALR2d 891; *Perry v Moskins Stores, Inc.* (Ky) 249 SW2d 812 ; *Brents v Morgan*, 221 Ky 765, 299 SW 967, 55 ALR 964 *State v Nolan* (Mo) 316 SW2d 630 cited in Leonard I. Reiser, "Privacy", P.635.

นอกจากนี้ Black's Law Dictionary²⁰ ได้ให้ความหมายถึงสิทธิส่วนตัวไว้ว่า หมายถึง สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพังเสรี ปราศจากการรบกวนจากบุคคลภายนอก ซึ่งกล่าวโดยทั่วไปแล้ว สิทธิในชีวิตส่วนตัว เป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองตามแนวความคิดที่ว่าเป็นเสรีภาพอันมีมาแต่ดั้งเดิมก็ได้ สิทธิเช่นนี้ให้การปกป้องต่อการเข้าสอดแทรกในกิจกรรมส่วนตัวของบุคคลโดยรัฐ ซึ่งเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลที่จะเลือกการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัวของตน หรือความสัมพันธ์กับผู้อื่น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า “สิทธิส่วนตัว” เป็นสิทธิที่ได้มีการให้ความหมายถึงการ “ดำเนินชีวิต” ของบุคคลผู้หนึ่งในสังคมที่เขาอยู่อาศัยอย่างมีความสงบ โดยปราศจากการรบกวน หรือนำไปเปิดเผยต่อสาธารณชนที่ทำให้เขารู้สึกรำคาญ หรือเบื่อหน่าย หรือสูญเสียศักดิ์ศรีในความเป็นตัวเองในการดำเนินชีวิตเช่นนั้น ซึ่งความหมายของการดำเนินชีวิตของบุคคลมีการดำเนินกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงสภาพการปกครองในสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี วัฒนธรรม และยุคสมัยเป็นองค์ประกอบ ซึ่งสามารถกล่าวสั้น ๆ ได้ว่าเป็นสิทธิที่จะดำเนินชีวิตตามอัธยาศัยของตนโดยชอบด้วยกฎหมาย²¹ นั่นเอง

2.2.2 แนวความคิดและทฤษฎีว่าด้วย “สิทธิส่วนตัว”

ความพยายามในการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวมีมานานควบคู่กับสังคมมนุษย์ เนื่องจากการพยายามที่จะหาความชัดเจนระหว่าง ผลประโยชน์ของสังคม (Public Interest) กับ “สิทธิส่วนตัว” ของบุคคลนั้น เป็นสิ่งที่ยากที่จะกำหนดให้แน่นอนได้ เนื่องจาก “กฎหมาย” ที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกติกาในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมย่อมต้องรักษาประโยชน์ของสังคม ในขณะที่เดียวกัน ก็จะต้องส่งเสริม “ความเป็นส่วนตัว” ของแต่ละบุคคลในสังคมให้ได้รับการคุ้มครองอย่างพอเพียง²² ประกอบกับเมื่อพิจารณาความจำเป็นที่มนุษย์จักต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเพื่อความอยู่รอด แต่

²⁰ Henry Campbell Black, *Black's Law Dictionary with Pronunciations*, 5th Edition (1979), P.1075-1076.

²¹ สุขุม ศุภนิติย์, “สัมมนากฎหมายแพ่ง”, บรรยาย ณ สำนักฝึกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา” เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2536.

²² Raymon Wacks, *Privacy Vol.1 : the Concept of 'Privacy'* ,P.xi.

ด้วยความเป็น“คน”ทำให้มีความต้องการอย่างยิ่งในบางครั้งบางคราวที่อยากจะดอยห่างออกจากการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่ทำให้เกิดความยากอีกอย่างหนึ่ง ต่อการกำหนดขอบเขตของการอยู่ร่วมกันระหว่างบุคคลในสังคม²³

2.2.2.1 แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิส่วนตัว

สิทธิส่วนตัวของบุคคล เป็นแนวคิดแบบปัจเจกนิยม (Individualism) ที่มีรากฐานทางความคิดมาจากพวกสโตอิก (Stoic) ที่เชื่อว่ามนุษย์ในสภาวะธรรมชาติสมบูรณ์นั้น จะดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล เนื่องจากในโลกนี้เป็นระบบที่มีระเบียบใหญ่ทั้งจักรวาล ในจักรวาลมีแก่นสาร (Substance) อันสำคัญอย่างหนึ่งคือ “เหตุผล” เป็นระบบสากลซึ่งเป็นพื้นฐานของกฎเกณฑ์ที่ธรรมชาติคอยควบคุมอยู่ มนุษย์ก็อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของจักรวาลนี้²⁴ และสิ่งที่ทำให้คนเราแตกต่างไปจากสิ่งอื่นคือ เรามีจิตใจ (spirit) ที่สามารถหยั่งทราบถึงกฎเกณฑ์ดังกล่าว ประกอบกับการรู้จักในเหตุและผล²⁵ มนุษย์จึงสามารถจะประพฤติตามกฎเกณฑ์ได้ การดำรงชีพของมนุษย์จะต้องสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติดังกล่าว แม้ว่า กฎเกณฑ์นั้นจะก่อให้เกิดความไม่สะดวกสบายแก่มนุษย์ก็ตาม ถ้าสิ่งใดถูกต้อง แม้นตนเองจะต้องทนทุกข์ทรมาน กับการปฏิบัติตามสิ่งที่ถูกต้องก็ต้องทำ เพราะมนุษย์มิได้เกิดมาเพื่อแสวงหาความสุข หากแต่มนุษย์ต้องปฏิบัติทุกสิ่งให้สอดคล้องกับธรรมชาติ เหตุผลและความดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²³ Mark Littman and Perter Carter-ruck, *Privacy and the Law* (London : Stevens & Sons Limited,1970),P.4.

²⁴ ปรีดี เกษมทรัพย์, *นิติปรัชญา*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กทม.: มิตรนราการพิมพ์,2531), หน้า 118-116.

²⁵ Edgar Bodenheimer, *Jurisprudence* (Cambridge:Havard University Press,1981), P. 13.

ความมีเหตุผลของมนุษย์ ไม่ถูกจำกัดด้วยเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์²⁶ จึงก่อให้เกิดระบบที่เป็นสากลอันเป็นพื้นฐานของกฎหมายธรรมชาติและค่านิยมที่ดีงาม มนุษย์จะใช้เหตุผลที่มีในตนเอง แยกแยะได้ว่าสิ่งใดเป็นความดีหรือความชั่วได้ แก่นแท้ของความเป็นมนุษย์จึงอยู่ที่ความสามารถที่จะใช้เหตุผล ซึ่งเป็นพรสวรรค์ที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์โลกอื่น ๆ²⁷

เพราะเหตุผลที่แวดล้อมตัวมนุษย์อยู่เป็นกฎเกณฑ์ของจักรวาล ปัจเจกชนที่เกิดมาแล้วจึงมีสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นสิทธิเฉพาะตัวไม่อาจจำหน่าย จ่ายโอน ยกเลิกเพิกถอนไม่ว่ากรณีใด ๆ ซึ่งสิทธิตามธรรมชาตินี้เป็นแนวความคิดว่าด้วยสิทธิส่วนตัวของเอกชน ว่าเกิดขึ้นพร้อมกับสภาพบุคคล และหากมีการก้าวล่วงซึ่งสิทธิส่วนตัวย่อมเป็นการหมิ่นศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของผู้นั้น โดยในสมัยกรีกและโรมัน สิทธิส่วนตัวของบุคคลมักจะใช้กล่าวอ้างเพื่อเป็นข้อเรียกร้องต่อผู้มีอำนาจในการปกครอง²⁸

ที่มาของการให้การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวนี้ สามารถพิจารณาได้จากสำนักที่ก่อปรไปด้วยศีลธรรมของมนุษย์ ว่ามนุษย์มีความสำนึกในความถูกต้องเหมาะสมตามสิทธิธรรมชาติ ที่มนุษย์ได้รับมาแต่กำเนิด โดยพิจารณาแนวคิดของนักปราชญ์ตั้งแต่สมัยกรีกที่สนับสนุนแนวคิดของพวกสโตอิก ดังนี้

สมัยกรีก

พลาโต (Plato, 429-348 BC) พลาโตเห็นว่า มนุษย์ประกอบด้วยส่วนที่เป็นรูปธรรม (Empirie) คือ ร่างกาย และยังมีอีกส่วนที่เป็นนามธรรม (Idea) คือ วิญญาณหรือจิตของมนุษย์ ซึ่งกฎหมายที่บัญญัติขึ้น (Positive Law) เพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่นั้น มีลักษณะหยาบเกินกว่าที่จะนำมาบังคับใช้กับมนุษย์ที่มีความซับซ้อน จึงมีเพียงกฎหมายธรรมชาติที่มีลักษณะเป็น

²⁶ George Wright, "Stoic Midwives at the Birth of Jurisprudence" *The American Journal of Jurisprudence* Vol. 28 ,1983. P. 154.

²⁷ Ibid., P.13. และ พันธุ์ ทศนิยานนท์ "สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของชนชาวไทย", *วารสารนิติศาสตร์ เล่มที่3(2524)* หน้า 431,433.

²⁸ Edgard Bodenheimer ,*Jurisprudence*, P.32-33.

ศีลธรรมมนุษย์จะสำนึกรู้ได้เอง ซึ่งสนับสนุนแนวคิดในเรื่อง “สิทธิส่วนตัว” ที่ว่า มนุษย์มีสำนึกที่จะรู้ว่าตน “มีสิทธิ” ในส่วนของตนแค่ไหนเพียงไร อันเป็นธรรมชาติของความเป็นมนุษย์นั่นเอง³¹

อริสโตเติล (384-322 BC) อริสโตเติลเป็นศิษย์ของพลาโต อริสโตเติลเห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ แต่เห็นเพิ่มเติมอีกว่านอกจากจะมีนิติรัฐแล้ว ยังต้องมีกฎหมายเป็นเครื่องกำหนดความยุติธรรมที่มีโดยธรรมชาตินั้น เหตุผลของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติที่เป็นกฎหมาย ซึ่งธรรมชาติได้ให้ความสามารถในการใช้เหตุผลมาแก่มนุษย์อันแตกต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่น ๆ³² เหตุผลในการที่มนุษย์ระลึกว่าตนมีขอบเขตในการกระทำเพียงไรในเรื่องหนึ่ง ๆ เป็นสิทธิตามธรรมชาติ ซึ่งสิทธิส่วนตัวของบุคคลหนึ่ง ๆ ที่จะไม่ถูกก้าวล่วงเป็นเรื่องที่มนุษย์รู้ได้ด้วยตนเองจากธรรมชาติที่มีเหตุผลที่เป็นคุณสมบัติพิเศษในความเป็นมนุษย์นั่นเอง

สมัยโรมัน

เมื่อกกรีกเสื่อมความเจริญ โรมันได้ก้าวขึ้นมารุ่งเรืองแทนที่ นักปราชญ์ชาวโรมันได้รับเอาความคิดของกรีกในเรื่องสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Right) ไป และได้พัฒนาเป็นแนวความคิดเรื่อง “กฎหมายธรรมชาติ” (Natural Law) เพื่อรองรับสิทธิธรรมชาติ ดังปรากฏในความเห็นของปราชญ์ต่าง ๆ ดังนี้

ซีเซโร (Cicero, 106-43 BC) ซีเซโรได้กล่าวถึงกฎหมายธรรมชาติ ที่รองรับสิทธิธรรมชาติซึ่งหมายรวมถึง “สิทธิส่วนตัว” ไว้อย่างชัดเจนและรัดกุม ดังนี้

... True law is right reason, harmonious with nature, diffused among all constant eternal. A law which calls to duty by its command and restraints from evil by its prohibition....It is a sacred obligation not to legislate in contradiction to this law. Nor may it be derogated nor abrogated. Indeed by neither the senate nor the people can we be released from this law. Nor does it require any but oneself to be its expositor or interpreter, nor it is

³¹ ฟินิจ รัตนกุล, เพลโตและปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม (กทม:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), หน้า XLVII.

³² ปรีดี เกษมทรัพย์, นิติปรัชญา, หน้า 103 - 112.

one law at Rome and another at Athena one now and another at a time,
but one eternal and unchangeable, binding all nations through all times...³³

กฎหมายที่แท้จริง คือเหตุผลที่ถูกต้อง สอดคล้องกับธรรมชาติ แผ่ซ่านไปในทุกสิ่ง
ทุกอย่าง สม่่าเสมอเป็นนิรันดร ก่อให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องทำโดยคำสั่งหรือห้ามไม่ให้
กระทำความชั่วโดยข้อห้าม เป็นหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่จะต้องไม่บัญญัติกฎหมายให้ขัด
แย้งกับกฎหมายนี้ เราไม่อาจยกเลิกหรือทำให้กฎหมายนี้เสื่อมลงได้ อันที่จริงแล้ว
ไม่ว่าวุฒิสภาหรือมวลชน ก็ไม่มีอำนาจปลดปล่อยเราให้พ้นจากกฎหมายนี้ และเราไม่
จำต้องพึ่งบุคคลหรือสิ่งอื่นใด นอกจากตัวเราเอง ที่จะแสดงออกว่ากฎหมายนั้นเป็น
อย่างไร หรือตีความว่ากฎหมายนั้นมีความหมายว่าอย่างไร กฎหมายนี้ไม่เป็นอย่าง
หนึ่งที่กรุงโรมและเป็นอีกอย่างหนึ่งที่กรุงเอเธนส์ เป็นอย่างหนึ่งในสมัยนี้ แต่เป็นอีก
อย่างหนึ่งในสมัยต่อมา แต่จะยังคงเป็นกฎหมายอันหนึ่งอันเดียวไม่เปลี่ยนแปลงโดย
อนันตกาล และผูกพันบังคับทุกชาติ ทุกภาษา ทุกยุค ทุกสมัย ”³⁴

ความหมายของคำว่ากฎหมายจากคำกล่าวของซีเซโรคือ กฎหมายที่แท้จริงคือเหตุผลที่
ถูกต้อง คำว่า “เหตุผล” ตามความหมายทางปรัชญาของกรีกหมายถึงระบบที่เป็นระเบียบ ที่มีอยู่
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับระบบของจักรวาล จะเรียกว่าเป็นเหตุผลสากลก็ได้ ส่วนเหตุผลที่มีอยู่
ในจิตใจของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์รู้สึกผิดชอบชั่วดีก็เป็นส่วนหนึ่งของเหตุผลสากล เมื่อเหตุผลเติบโต
เต็มที่หรือและสมบูรณ์ครบถ้วนแล้วก็คือสิ่งที่เรียกกันว่า “ปัญญา” ซึ่งจะทำให้เหตุผลเป็นสามัญ
เป็นสากลและเป็นเหตุผลอันถูกต้อง

ในสมัยกลางและสมัยฟื้นฟู (5AD-16AD)

เหตุผลและสติปัญญาของมนุษย์เป็นรูปธรรม (Content) มากขึ้น การพัฒนาของสิทธิ
ตามธรรมชาติ (Natural Rights) โดยพิจารณาให้ความสำคัญในแง่ของ “ปัจเจกชน”
(Individualism) มากขึ้น³⁵ กล่าวคือในความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนและรัฐนั้นคล้ายกับมีสัญญา

³³ Cicero, “Laws”, *The Great Legal Philosopher*, edited by Clarence Morris
(Philadelphia: University Press, 1963), P.44.

³⁴ ปรีดี เกษมทรัพย์, “อำนาจ ความชอบธรรมและขอบเขตของรัฐในการบัญญัติกฎหมาย
ที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน”, *วารสารนิติศาสตร์(ธรรมศาสตร์)* : 384.

³⁵ Edgard Bodenheimer, *Jurisprudence*, P.32-33.

ทางสังคมว่าต่างฝ่ายต่างมีสิทธิหน้าที่ระหว่างกัน หากมีการละเมิดสัญญาแล้วจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบขึ้น โดยเน้นที่สิทธิส่วนตัวของแต่ละบุคคลเป็นหลัก ซึ่งรัฐจะละเมิดไม่ได้ หรือหากจะละเมิดต้องมีเหตุผลชั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ³⁶ ทั้งในด้านการเมืองที่เน้นระบบเสรีนิยม และในด้านกฎหมายที่เน้นเนื้อหาของกฎหมายธรรมชาติที่เป็นมโนธรรมในใจคน

ปราชญาเมธีที่สำคัญได้แก่ โทมัส อควินัส (Thomas Aquinas) , ฮิวโก โกรทียุส (Hugo Grotius), จอห์น ล็อก (John Locke), มงเตสกีเยอ (Montesquieu), เดวิด ฮูม (David Hume), จัง จัก รูสโซ (Jean Jacque Rousseau) และ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) เป็นต้น

ท่านเหล่านี้ได้แนวความคิดทางเดียวกันว่า กฎหมายไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นกฎเกณฑ์ที่ต้องบัญญัติขึ้นอย่างที่เราเรียกกันว่ากฎหมายบ้านเมือง (Positive Law) เพราะยังมีหลักเกณฑ์ที่มีได้บัญญัติขึ้นแต่มนุษย์สามารถรู้ได้ด้วยเหตุและผล โดยที่ต่อมาได้มีการเพิ่มเติม “หลักนิติธรรม” (The Rule of Law) โดยอัลเบิร์ต เวนน์ ไคซี (Albert Venn Dicey)

และเมื่อมีการปรับใช้กฎหมายตามปรัชญากฎหมายธรรมชาติโดยผู้พิพากษาชาวอเมริกัน เบนจามิน นาธาน คาร์โดโซ (Benjamin Nathan Cardozo) ซึ่งได้กล่าวว่า

กฎแห่งธรรมชาติเป็นที่เข้าใจกันว่า หมายถึงบางสิ่งบางอย่างที่อยู่คงที่และเป็นนิรันดรนั้น หาได้ลบล้างกฎหมายบ้านเมือง หากแต่ได้บรรจุลงในกฎหมายบ้านเมืองที่ได้บัญญัติขึ้น...ผู้พิพากษาอยู่ภายใต้ภาระหน้าที่ภายในข้อจำกัดแห่งอำนาจที่เปลี่ยนแปลงไป หน้าที่นั้นประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายและศีลธรรมระหว่างคำสอนในทางนิติวิทยาและเหตุผลกับความรู้สึกผิดชอบ..³⁷

ดังนั้น สำคัญสำคัญของกฎหมายธรรมชาติ คือ กฎหมายเป็นระบบ เป็นเรื่องของเหตุผล และแยกออกจากกฎหมายที่มนุษย์บัญญัติขึ้นรองรับสิทธิธรรมชาตินั้นเอง นักนิติศาสตร์โรมันถือว่ากฎหมายธรรมชาติเป็นกฎเกณฑ์ที่ชักนำให้กฎหมายบ้านเมืองคล้อยตาม ไม่ใช่เป็นกฎหมาย

³⁶ วิทิต มันทาภรณ์, “การศึกษาสิทธิและหน้าที่ในประเทศไทย”, ใน สู่สิทธิมนุษยชน สิทธิหรือหน้าที่ในประเทศไทยปัจจุบัน, วิมลศิริ ชำนาญเวช และ วิทิต มันทาภรณ์, บรรณาธิการ (กทม:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 225.

³⁷ Benjamin Nathan Cardozo, “The Nature of the Judicial Process” , The Great Legal Philosophers, p.526.

สูงกว่ากฎหมายที่มนุษย์สร้างขึ้น (Positive Law) แต่อย่างไรก็ตาม โดยที่กฎหมายธรรมชาติ เป็นสิ่งที่มนุษย์รับรู้ได้ด้วยควมมีเหตุมีผลของมนุษย์ มิได้มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ชัดเจนที่ใด ปัญหาหนึ่งของการบังคับใช้กฎหมายธรรมชาติคือ “ความแน่นอน” ที่มีผู้วิจารณ์เสมอ*

สมัยศตวรรษที่ 19-20

จากจุดอ่อนของกฎหมายธรรมชาติที่รองรับสิทธิ คือความไม่แน่นอน ได้ทำให้นักคิดในยุค Neo - Kantian นี้ ได้แก่ Rudulf Stammler (1856-1938) และ Gustav Radbuch (1878- 1949) โดยสแตมเลอร์ (Stammler,1856) ได้อธิบายปัญหาที่ถุกวิจารณ์ว่า “ที่ไม่แน่นอนนั้นแท้จริงเป็น(โดย)ความยุติธรรมที่เป็นความกลมกลืนกันอย่างมีความสมบูรณ์ระหว่างเอกชน กับ สังคมที่เขาอยู่” ** กฎหมายธรรมชาติจึงมีบทบาทที่สำคัญต่อเอกสารคุ้มครองสิทธิของเอกชน ต่าง ๆ เช่น

- English Bill of Right 1687
- American Declaration of Independence 1776
- Declaration of the Right of Men and Citizena 1789 (France)
- UN's Universal Declaration of Human Rights 1948 (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน)
- International Covenant on Civil and Political Rights 1966 (กติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิทางแพ่ง(พลเมือง) และสิทธิทางการเมือง
- International Covenant on Economic Social and Culture 1976 เป็นต้น

* Loyd Dennis เป็นผู้หนึ่งที่มีความเห็นคัดค้านว่า กฎหมายธรรมชาติมีความขัดแย้งในประวัติศาสตร์ของตนเองถึงสิ่งที่มีอยู่จริง (IS) กับสิ่งที่ควรจะเป็น (OUGHT) ใน *Introduction to Jurisprudence* (London:Stevens & SonsCo.,1979), P.78. ซึ่งผู้เขียน โดยความเคารพต่อความเห็นของบรรดาปราชญ์สำนักบ้านเมือง เห็นว่าในเรื่องสิทธิส่วนตัวนี้ควรที่จะต้องนำกฎหมายธรรมชาติมาอธิบายเพื่อให้สิทธิดังกล่าวได้มีการรับรองคุ้มครองอย่างเต็มที่ เนื่องจากลักษณะของสิทธินี้ไม่สามารถมีวัตถุประสงค์แห่งสิทธิเป็นทรัพย์สินที่สามารถจับต้องได้ชัดเจน

** H.L.A Hart เป็นนักกฎหมายอีกผู้หนึ่งที่ได้มีความเห็นแย้งปรัชญากฎหมายธรรมชาติปรากฏข้อเขียนใน “Positivivism and the Separation of Law and Moral”, *Havard Law Review*, Vol. 71, 1958. ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าปรัชญากฎหมายธรรมชาติได้ถูกนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมน่าจะเป็นแนวทางที่ถูกต้องกว่า

เหล่านี้เป็นการแสดงออกของแนวคิดกฎหมายธรรมชาติในรูปของ “ สิทธิ ”³⁸ และ มีความเป็นสากลที่มีลักษณะวิวัฒนาการได้³⁹ ที่พยายามจะให้เกิดความ “ ชัดเจน ” ขึ้นกว่าเดิม แม้ว่าจะไม่ได้นิยามศัพท์คำว่า “ สิทธิมนุษยชน ” อย่างเจาะจงไว้ก็ตาม⁴⁰ แต่ข้อความที่ได้กำหนดไว้ในเอกสารสิทธิดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่สุด (Minimum Standards) ที่มนุษย์พึงได้รับการปฏิบัติ⁴¹

นอกจากนี้ แนวคิดกฎหมายธรรมชาตินี้ยังมีบทบาททางทฤษฎีกฎหมาย ที่มีลักษณะเป็นอุดมคติเหนือกฎหมายรัฐ (Positive Law) กล่าวคือ กฎหมายบัญญัติหรือรัฐบัญญัติควรมี “ ความยุติธรรม ” เป็นจุดหมาย รวมไปถึงการเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ศาลโลกตัดสินอ้างหลักกฎหมายทั่วไป (General Principle of Law) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายธรรมชาติในอีกนัยหนึ่งนั่นเอง

ในแนวทางกฎหมายได้มีการโต้เถียงกันมานานแล้วว่าอะไรคือสิทธิและหน้าที่ ซึ่งในส่วนของแนวคิดกฎหมายธรรมชาติในฐานะที่เป็นที่มาของปฎิญาต่าง ๆ หรือเป็นแนวทางที่สนับสนุนเชิงอุดมคติของกฎหมายบัญญัติหรือรัฐบัญญัติ (Positive Law) หรือการเป็นหลักกฎหมายทั่วไป (General Principle of Law) ที่ศาลโลกใช้ตัดสินคดี แสดงให้เห็นว่า แนวคิดกฎหมายธรรมชาตินี้ได้ตายไปจากโลกแห่งความเป็นจริง

สิทธิเป็นแนวคิดทางนิติศาสตร์ (Legal Concept) แม้ว่าจะมีร่องรอยแนวคิดทางปรัชญา เจืออยู่บ้างในสมัยกรีก แต่นักคิดระยะหลังตั้งแต่สมัยโรมันเป็นต้นมาได้อธิบาย “ สิทธิ ” ว่ามีลักษณะของความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างบุคคล และต้องอาศัยความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย เพื่อให้บังคับได้ตามอำนาจของสิทธิ ซึ่งในประเทศไทย ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย มีความเห็นควรอธิบายว่า “ เป็นประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ ” กล่าวคือกฎหมาย “ รับรอง ”

³⁸ จรัญ โฆษณานันท์, “ สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ”, วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 ธันวาคม 2528, หน้า 65.

³⁹ วิฑิต มันทาภรณ์, “ สิทธิมนุษยชนและประเทศไทย: ทัศนคติรากฐาน ”, สูสิทธิมนุษยชน สิทธิหรือหน้าที่ในประเทศไทยปัจจุบัน , วิมลศิริ ชำนาญเวช และวิฑิต มันทาภรณ์ , บรรณาธิการ, หน้า 3.

⁴⁰ วิฑิต มันทาภรณ์, “ สิทธิมนุษยชนและประเทศไทย: ทัศนคติรากฐาน ”, หน้า 2.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

ว่ามีอยู่ และ “ คุ่มครอง ” คือคุ่มครองมิให้มีการละเมิดสิทธิรวมทั้งบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย⁴² แต่อย่างไรก็ตาม การที่มนุษย์มีสิทธิหรืออำนาจอันชอบธรรม โดยมีแหล่งที่มาพื้นฐานคือ มโนคติแห่งธรรมชาติ “Idea of Nature”⁴³ เนื่องด้วยเป็นที่ยอมรับกันมานานแล้วว่า “ธรรมชาติ” เป็นผู้กำหนดระเบียบอันถูกต้องแห่งจักรวาล (Nature described the proper ordering of the universe.) ความรู้เกี่ยวกับกลไกและโครงสร้างดังกล่าว ก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ทั้งหลายสามารถรู้ได้ด้วยปัญญาอันมีเหตุผลของแต่ละบุคคล ดังนั้นการกล่าวอ้างว่าสิทธิมาจากแนวความคิดธรรมชาติ จึงเป็นการเน้นให้เห็นว่า อำนาจอันชอบธรรมที่มนุษย์ทุกคนควรจะมี เป็นเหตุผลที่สอดคล้องกับระเบียบของจักรวาล เมื่อกล่าวว่า “สิทธิธรรมชาติ” ย่อมหมายความว่าสิทธินั้น ๆ มาจากธรรมชาติ ฉะนั้น เมื่อมนุษย์มีสิทธิอันมีธรรมชาติเป็นแหล่งที่มาซึ่งสิทธินั้น เจกเช่น สิทธิส่วนตัว สิทธินั้นย่อมเป็นส่วนสำคัญแห่งชีวิตมนุษย์ที่ได้รับการรับรอง

ผู้เขียนจึงพิจารณาว่า “สิทธิ” ได้แก่อำนาจและ/หรือประโยชน์ซึ่งได้รับการรับรองและ/หรือได้รับการคุ้มครองไว้ อันเป็นการมองสิทธิโดยกว้าง ไม่ว่าจะเป็นการมอง “เนื้อหา” ของสิทธิหรือมองในแง่ประโยชน์หรือจุดประสงค์⁴⁴ แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนยังคงให้ “กฎหมาย” เป็นกลไกที่จะรับรองหรือคุ้มครองสิทธิในการวิจัยนี้ จึงกล่าวได้ว่าแนวความคิดในเรื่อง “สิทธิส่วนตัว” เป็นแนวความคิดตามกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งไม่ว่าจะมีการ “บัญญัติ” เป็นกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ความมีอยู่ของสิทธิส่วนตัวย่อมอยู่คู่กับความเป็นมนุษย์ ส่วนการที่มีกฎหมายบัญญัติ (Positive Law) บัญญัติไว้ก็จะเป็นการทำให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่หากไม่มีกฎหมายบัญญัติก็มีได้หมายความว่า สิทธิดังกล่าวนี้จะไม่มีการรับรองหรือไม่ให้ความคุ้มครอง เพราะผู้เขียนมีความเห็นว่าสิทธิส่วนตัวมีกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ให้การรับรองอยู่เป็นเสมือนทุนเดิม ซึ่งกฎหมายธรรมชาติเป็นกฎหมายรูปแบบหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องมีการบัญญัติไว้

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴² หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กทม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 187-188.

⁴³ Kenneth Minogue, “The History of The Idea of Human Rights”, The Human Rights Reader, (UK: London Press, 1978), P.3.

⁴⁴ การพิจารณาในแนวทางเช่นว่านี้ มิใช่เป็นของใหม่เนื่องจากมีนักนิติศาสตร์หลายท่านได้พิจารณาไว้ก่อนหน้าแล้วเช่น นพนิธิ สุริยะ, สิทธิมนุษยชน, (กทม:สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2537), หน้า 17. เป็นต้น

⁴⁵ หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, หน้า 187-188.

อีกทั้ง จะสอดคล้องกับการพิจารณาให้ความคุ้มครอง โดยบทบัญญัติของกฎหมายไทยลักษณะละเมิดตามมาตรา 420 ตามแนวทางที่ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภักย์ ได้มีความเห็นไว้ ซึ่งผู้เขียนจะได้นำมาพิจารณาเพื่อการรับรองและคุ้มครองสิทธิส่วนตัวในบทที่ 3 ต่อไป

และหากจะพิจารณาถึง “ความเป็นส่วนตัว” ซึ่งเป็นเรื่องของการกำหนดความเป็นตัวตนของตนเองในการดำเนินชีวิต และการประสานซึ่งผลประโยชน์ของเอกชนหรือองค์กรกับสังคมที่เขาอาศัยอยู่ ในเรื่องของการกำหนดขอบข่ายของข้อมูลข่าวสารว่าเรื่องใด ในเวลาไหน และวิธีการอย่างไรที่พวกเขาจะติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น และหมายรวมถึง การควบคุมเกี่ยวกับความรับรู้ของสังคมต่อข่าวสารในตัวผู้นั้น จึงมีการแปลความได้หลากหลาย อาทิเช่น หมายถึงสิทธิที่จะแต่งงาน สิทธิที่จะทำแท้ง สิทธิที่จะเรียนภาษาอื่น สิทธิที่จะเป็นพวกรักร่วมเพศ สิทธิที่จะทดลองยานิตใหม่ในการรักษาโรค สิทธิในการมีชีวิตอยู่ สิทธิที่จะเลือกศาสนาและการเมือง สิทธิที่จะรับอุ้มท้องเป็นผู้ให้กำเนิดเด็กทารก ฯลฯ การพิจารณาเพื่อที่จะให้ความคุ้มครองแก่ “สิทธิ” ที่จะมีความเป็นส่วนตัวดังกล่าว

โดยที่ “สิทธิส่วนตัว” เป็นสิทธิที่หมายถึง การ “ดำเนินชีวิต” ของบุคคลผู้หนึ่งในสังคมที่เขาอยู่อาศัยอย่างมีความสงบ โดยปราศจากการเข้ารบกวน หรือนำไปเปิดเผยต่อสาธารณชนที่ทำให้เขารู้สึกรำคาญ หรือเบื่อหน่าย หรือสูญเสียศักดิ์ศรีในความเป็นตัวเองในการดำเนินชีวิต เช่นนั้น ซึ่งความหมายของ การดำเนินชีวิตของบุคคลมีการดำเนินกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบหรือเรียกได้ว่าวิวัฒนาการ (Evolutionary) ได้ โดยคำนึงถึง สภาพการปกครองในสังคมนั้น การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี วัฒนธรรม และยุคสมัยเป็นองค์ประกอบ สิทธิส่วนตัวเป็นสิทธิที่ติดตัวคนมาแต่กำเนิดอย่างแบ่งแยกไม่ได้ (Inalienable) เช่นเดียวกับสิทธิมนุษยชน และได้มีความพยายามที่จะทำให้เกิดความชัดเจน และแน่นอนมากขึ้นในสิทธิส่วนตัวเช่นเดียวกับสิทธิมนุษยชน โดยได้กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ข้อ 12 ดังนี้

บุคคลย่อมไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัว ในครอบครัว ในเคหสถาน หรือในการสื่อสาร หรือไม่อาจถูกลบลู่ในเกียรติยศชื่อเสียง บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองโดยกฎหมาย ต่อการก้าวล่วงในสิทธิเช่นว่านั้น

Artical 12 (UN's Universal Declaration of Human Rights 1948)

No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence , nor to attacks upon his honour and reputation.

Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.

แม้ว่าสิทธิส่วนตัวจะได้มีการรับรองโดยปฏิญญาสากลฯ ดังกล่าว ซึ่งทำให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยถือว่าการกำหนดเช่นนี้เป็นหลักสากลที่ประเทศทั้งหลายในโลกควรจะปฏิบัติตาม แต่สิทธิส่วนตัว มักจะถูกล่วงล้ำโดยความอยากรู้อยากเห็นของเพื่อนบ้าน หรือโดยอาชญากรที่ต้องการทราบความเป็นไปของบุคคลหนึ่ง ๆ เพื่อดำเนินอาชญากรรม หรือโดยความอยากรู้อยากเห็นของผู้ที่มีอาชีพในการนี้เป็นการเฉพาะ เช่น นักสืบเอกชน หรือนักข่าวที่มักจะกล่าวอ้างสิทธิที่จะรู้ของประชาชน (People's Right to Know) เพื่อการสืบเสาะข้อมูลส่วนตัวของบุคคล และในกรณีของผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิดแล้ว สิทธิส่วนตัวของเขาก็อาจถูกล่วงละเมิดได้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยทั่วไปแล้ว การรุกรล้ำในความเป็นส่วนตัวเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่จะมีความจำเป็นในเรื่องของความมั่นคงแห่งรัฐ (National Security) เข้ามาเกี่ยวข้อง⁴⁵

ฉะนั้น “สิทธิส่วนตัว” จึงอาจมีข้อยกเว้นได้ โดยสิทธิส่วนรวม อันเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะประโยชน์ (Public Interest) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกล่าวอ้างถึงความมั่นคงแห่งรัฐซึ่งมีรากฐานมาจากการปกป้องสาธารณประโยชน์ของส่วนรวม⁴⁶

⁴⁵ Hayman Gross, *Privacy-Its legal protection* (New York: Oceana Publication, Inc., 1976), P. 96-97.

⁴⁶ วิฑิต มันทาภรณ์, “สิทธิมนุษยชนและประเทศไทย ทศนคติรากฐาน”, หน้า 5-8. นอกจากนี้ การกล่าวอ้างถึงสิทธิส่วนตัว จะต้องพิจารณาว่าเป็นการกล่าวในระดับระหว่างประเทศ หรือระดับภายในประเทศ เพราะในเวทีระหว่างประเทศ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัว เช่น หลักการกำหนดอนาคตของตนเอง (Self-Determination) เป็นกรณีที่ต้องพิจารณาว่า เป็นการกล่าวอ้างของผู้ใดและอ้างต่อใคร เช่น ประเทศไทยได้อ้างหลักการนี้เพื่อให้การช่วยเหลือแก่พวกเขมรสามฝ่ายเพื่อให้ดำรงอยู่ในสมัชชาสหประชาชาติในฐานะตัวแทนของกัมพูชา อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยคงมีอายุยอมรับการกล่าวอ้างหลักนี้ ในการแยกตัวออกจากประเทศไทยในกรณีของสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นกรณีการกล่าวอ้างในระดับภายในประเทศ จึงถือได้ว่าเรื่องภายในประเทศแล้ว รัฐย่อมกล่าวอ้างสิทธิของส่วนรวม (Collective) อันเป็นสาธารณะประโยชน์ขึ้นเหนือสิทธิส่วนตัวได้ และการกล่าวอ้างถึงสิทธิส่วนตัวของประเทศเสรีนิยมที่พัฒนาแล้วทางด้านตะวันตก มักจะให้ความสำคัญแก่สิทธิส่วนตัวมาก เช่น จะเน้นไปในทางสิทธิส่วนตัวในการแสดงออก สิทธิที่จะมีทนาย เป็นต้น แตกต่างจากประเทศสังคมนิยมที่มองแนวส่วนรวมมากกว่า ทั้งนี้ การวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงเฉพาะสิทธิส่วนตัวที่กล่าวอ้างในประเทศระหว่างเอกชนด้วยกันเท่านั้น

คำว่า “สาธารณประโยชน์” สามารถจำแนกเป็นกรณีทั่วไป และกรณีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและสืบอาชญากรรม⁴⁷ สงบเรียบร้อยของประชาชน (Public policy) เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์โดยทั่วไปของสังคมส่วนรวม (Public Interest) ผันแปรไปตามกาลเวลา โครงสร้างของสังคม และทัศนะของมหาชนโดยทั่วไป ซึ่งย่อมอยู่เหนือผลประโยชน์ของเอกชน และศาลมักจะเป็นผู้วินิจฉัยมากกว่าที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้วินิจฉัย⁴⁸ การวินิจฉัยเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติเป็นใหญ่เหนือผลประโยชน์ของเอกชน รวมทั้งคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ทัศนคติของมหาชน โดยที่ผู้วินิจฉัยควรถือหลักเกณฑ์ของวิญญูชน คือพิจารณาจากความรู้สึกนึกคิดของคนธรรมดาสามัญที่มีความประพฤติดี ทั้งไม่ควรคำนึงถึงบรรทัดฐานคำตัดสินเดิมมากเกินไปเพราะคำวินิจฉัยนั้นจะตกอยู่ภายใต้กฎแห่งการเปลี่ยนแปลงเสริมแต่งเพื่อผลานผลประโยชน์ของหน่วยต่าง ๆ ในสังคม โดยมหาชนให้การยอมรับ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ดังนี้⁴⁹

1. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางการเมือง อันจะเกี่ยวข้องกับอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ
2. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางเศรษฐกิจ
3. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้านสังคมด้านสถาบันครอบครัว ด้านวิชาชีพ และด้านสิทธิมนุษยชนที่จะต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมในสิทธิมูลฐานคือ เกียรติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ เช่น สิทธิในการเลือกที่อยู่อาศัย ความเป็นไทแก่ตน เป็นต้น

ฉะนั้น สิทธิส่วนตัวของบุคคลหนึ่ง หากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องด้วยสาธารณประโยชน์ทั่วไป บุคคลนั้นไม่อาจมีความเป็นส่วนตัวในเรื่องดังกล่าวได้อย่างหนึ่ง เช่น ในกรณีที่บุคคลหนึ่งได้กลายเป็นบุคคลสำคัญของสาธารณะ (Public Personage) ข่าวสารของบุคคลดังกล่าว ที่เกี่ยว

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁷ ดูคดี *Abemathy v Thornton*, 263 Ala 496,83 So 2d 235 ; *Reed v Detective pub.Co.*,63 Ariz 294 162 p2d 133 ซึ่งเป็นกรณีประโยชน์สาธารณะทั่วไป และ คดี *Hoag v Superior Court of Los Angles County*,207 Col App 2d Gil,24 Cal Rptr 659 ซึ่งเป็นกรณีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยในการป้องกันและสืบอาชญากรรม

⁴⁸ *R.V. Bouchereau, Fundamental Interest of Society* (1977) ECR 1999. อ้างใน วิฑิต มันทาภรณ์, “สิทธิมนุษยชนและประเทศไทย:ทัศนคติรากฐาน”, หน้า 8.

⁴⁹ Frank Sorauf, “The Concept Muddle”, in Carl J. Friedrich,ed., *The Public Interest*, (NewYork : Atherton Press,1967),P.183-190.

ช้องกับสาธารณประโยชน์อันชอบธรรมไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวได้ เช่น ดาราภาพยนตร์ นักมวย นักแสดง นักกีฬาอาชีพ บุคคลผู้ตกเป็นข่าวเนื่องจากกระทำการมีชื่อเสียง นักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ต้องโทษจำคุก จำเลยในคดีอาญา เป็นต้น ทั้งนี้โดยมีกรอบของการไม่มีสิทธิส่วนตัวคือ “การเผยแพร่ที่ชอบ ตามสมควร และจำเป็นสำหรับเรื่องนั้นๆ” จึงมิได้หมายความว่า ชื่อ ภาพ ข่าวสารข้อมูล หรือเรื่องราวของบุคคลสาธารณะจะถูกใช้ไปได้ตลอดโดยไม่มีสิทธิส่วนตัว⁵⁰

จึงอาจกล่าวได้ว่า สิทธิส่วนตัวมีขอบเขตเท่าที่ไม่เป็นปรปักษ์กับสิทธิของส่วนรวม หรือสาธารณประโยชน์ การกำหนดขอบเขตอันสมควรในเรื่องสิทธิส่วนตัวจึงเป็นความพยายามที่จะประสานประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน ระหว่างประโยชน์ของบุคคลหนึ่งในชีวิตส่วนตัวกับประโยชน์ของชุมชนและสังคม ซึ่งประโยชน์ทั้งสองประการสามารถนำมาประสานกันได้ บนรากฐานของการยอมรับที่สมเหตุสมผล เป็นการยอมรับสิทธิส่วนตัวโดยไม่บั่นทอนสิทธิในการสื่อสารของสื่อมวลชนและผู้สื่อสารโดยสื่อส่วนบุคคลอื่นๆ ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับรองสิทธิทั้งสองนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ และผู้ใช้สื่อในการสื่อสารจะต้องไม่ใช่สิทธิของตนไปในทางที่ผิดหรือก้าวล่วงต่อพันธะหน้าที่ของตนที่มีอยู่ต่อผู้อื่น

อนึ่ง คำว่า “สาธารณประโยชน์” ที่ใช้ในความหมายถึง “ประโยชน์โดยทั่วไป” ในที่นี้ไม่หมายถึง ความอยากรู้อยากเห็นเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น⁵¹

ส่วนสาธารณประโยชน์อีกอย่างหนึ่ง คือ อำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยในการป้องกันและสืบอาชญากรรมนั้น ย่อมอยู่เหนือประโยชน์ส่วนตัว กล่าวได้ว่า สิทธิของเอกชนผู้หนึ่งที่จะดำรงความสันโดษส่วนตัวนั้น จะต้องอยู่ภายใต้อำนาจตามสมควรในการรักษาความสงบของรัฐ รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายในการจัดทำและเก็บรักษาลายพิมพ์นิ้วมือและภาพถ่ายของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาตามสมควร และโดยทั่วไปแล้ว การถ่ายรูปและทำทะเบียนประวัตินักโทษตามธรรมเนียมในการบันทึกของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่กระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่เป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิส่วนตัว ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ 14 ของประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้บุคคลใดก็ตาม หากต้องโทษจำคุก

⁵⁰ คดี Battaglia v Adam (Fla) 164 SO 2d 195; Bernstein v National Broadcasting Co., (DC Dist Col) 129 F Supp 817, affd 98 App DC112, 232 F2d 369, cert den 352 US945, IL Ed 2d 239, S Ct 267

⁵¹ คดี Abemathy v Thornton, 263 Ala 496, 83 So 2d 235 ; Reed v Detective pub.Co., 63 Ariz 294 162 p2d 133

เมื่อใด สิทธิในชีวิตส่วนตัวของบุคคลนั้นถือว่าถูกควบคุมเมื่อนั้น อย่างน้อยภายใต้ขอบเขตที่กำหนดเพื่อคุ้มครองสังคม รวมทั้ง การบันทึกคำสนทนาระหว่างจำเลยผู้ร่วมกระทำความผิดขณะที่อยู่ในรถตำรวจ ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของจำเลย⁵²

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า สิทธิส่วนตัวของบุคคลจะถูกจำกัดในกรณีที่มีความยินยอมโดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยายและในขอบเขตของสาธารณประโยชน์อันชอบธรรม สาธารณประโยชน์นั้นมิได้หมายถึงแต่เพียงเรื่องเกี่ยวกับข่าวเท่านั้น แต่สิ่งซึ่งเป็นข่าวนั้นควรต้องมีลักษณะเป็นข่าวสารที่เกี่ยวกับสาธารณประโยชน์อันชอบธรรมด้วย เช่นกรณีที่ดีถือว่าเป็นเรื่องที่สาธารณชนควรทราบได้แก่ ชื่อหรือภาพถ่ายของบุคคลในข่าวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การกระทำของบุคคลที่ยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียงในทางที่ดีอย่างใหญ่หลวง แต่หากเป็นกรณีที่เหมาะสมกับความหายนะแล้วเรื่องราวของบุคคลนั้น ๆ จะเป็นกรณีที่ถูกกล่าวถึงได้โดยไม่เป็นละเมิดต่อสิทธิส่วนตัวภายในระยะเวลาอันสมควร⁵³ หรือบุคคลได้กระทำการเกี่ยวข้องกับประโยชน์ของสาธารณชนขึ้น

2.2.2.2 ทฤษฎีที่เป็นที่มาในการคุ้มครองสิทธิส่วนตัว

ทฤษฎีอันเป็นที่มาของสิทธิส่วนตัวสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1) ทฤษฎีเทวสิทธิ (Divine Right Theory)

ทฤษฎีเทวสิทธิเป็นที่มาของสิทธิส่วนตัวโดยใช้เพื่ออ้างอิง ว่ามนุษย์มีสิทธิตามธรรมชาติมาเป็นเวลายาวนานแล้วจาก “ธรรมชาติ” ในสมัยนี้คือกฎของพระเจ้า โดยที่ผู้อ้างความมีอยู่แห่งสิทธิตามธรรมชาติในยุคนี้คือ กษัตริย์หรือผู้ปกครองรัฐ

ทฤษฎีเทวสิทธิใช้อ้างเพื่อแย้งซึ่งความเป็นใหญ่ระหว่างรัฐจักรกับศาสนจักรในสมัยกลางตั้งแต่ (Dante) ผู้เขียน De monarchia ในศตวรรษที่ 14 อ้างว่ากษัตริย์ควรเป็นอิสระจากสันตปาปาเพราะพระเจ้าได้ ประทานอำนาจแก่กษัตริย์โดยตรง และ Marsiglio (ค.ศ.1324)

⁵² คดี Hoag v Superior Court of Los Angeles County, 207 Cal App 2d 611, 24 Cal Rptr 659

⁵³ คดี Bell v Courier-Journal & Louisville Times Co., (Ky) 402 SW 2d 84

ผู้เขียน Defensor pacis ได้อ้างในทำนองเดียวกับ Dante ว่าอำนาจของกษัตริย์มาจากพระเจ้า และศาสนจักรไม่มีอำนาจควบคุมรัฐจักร ศาสนจักรมีเพียงสิทธิที่จะสอนและเผยแพร่ศาสนาเท่านั้น⁵⁴

ในศตวรรษที่ 17 พระเจ้าเจมส์ที่ 1 แห่งอังกฤษ (King James I, ค.ศ.1566 - 1625) ทรงส่งเสริมอำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์ ให้กษัตริย์อยู่เหนือกฎหมาย* และสันตปาปาไม่มีสิทธิถอดถอนกษัตริย์ กษัตริย์เป็นอิสระไม่ต้องถูกรบกวนโดยรัฐสภาโดยพระองค์อ้างว่า กษัตริย์เป็นตัวแทนของพระเจ้าบนพื้นพิภพ กษัตริย์ต้องรับผิดชอบต่อพระเจ้าเท่านั้น⁵⁵

2.) ทฤษฎีอำนาจอธิปไตย (Sovereign power Theory)

ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยนี้ได้รับการเผยแพร่ควบคู่ไปกับทฤษฎีเทวสิทธิ อำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐนั้นเป็นอำนาจสมบูรณ์ (Absolute) ที่ได้มาจากธรรมชาติคือพระเจ้าในยุคสมัยนั้น และเป็นสิ่งที่ยั่งยืน (Perpetual) เพราะธรรมชาติได้มอบอำนาจให้แก่ผู้ปกครองรัฐหรือกษัตริย์สั่งให้คนทำตาม โดยจะเรียกคืนไม่ได้ กล่าวได้ว่า แม้อำนาจอธิปไตยจะอยู่เหนือกฎหมาย แต่ก็อยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ (Natural Law) และกฎขั้นพื้นฐาน (Fundamental Law) เช่น สนธิสัญญาและการรักษาทรัพย์สินส่วนบุคคล โดยมีนักคิดที่สนับสนุนความเห็นดังกล่าว เช่น

ก.ฌอง โบแดง (Jean Bodin, ค.ศ. 1530 - 1596) โบแดง เห็นว่าครอบครัวเป็นรากฐานของสังคม ทรัพย์สินเป็นสมบัติที่ติดมากับครอบครัว และการมีกรรมสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิธรรมชาติของครอบครัวซึ่งรัฐต้องให้หลักประกัน จึงเห็นได้ว่า โบแดงส่งเสริมอำนาจเด็ดขาดซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องป้องกันประเทศ ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชน และยกระดับการครองชีพของประชาชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐจะต้องมีอำนาจอย่างมากมาย เรียกกันว่า "อำนาจอธิปไตย" คือ อำนาจสูงสุด โดยไม่ถูกจำกัดด้วยกฎหมาย ที่อยู่เหนือพลเมืองผู้อยู่ใต้ปกครอง รัฐอธิปไตยอาจใช้อำนาจอธิปไตย โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้อยู่ใต้ปกครองได้

⁵⁴ Lee McDonald, *Western Political Theory* (Harcourt, Brace & World Inc., 1968), P.192-270.

* ความคิดนี้ถูกคัดค้านจาก Sir Edward Coke ซึ่งส่งเสริมให้กษัตริย์และสภาอยู่ใต้กฎหมาย Common Law

⁵⁵ เขียน ธีระวิทย์, *สถาปนิกผู้สร้างทฤษฎีการเมืองตะวันตก จากแม็คเคิลเวลล์ถึงรูสโซ*, (กทม:เจริญวิทย์การพิมพ์, 2523), หน้า 50.

แต่อย่างไรก็ตาม โบแดงยังเห็นว่า มีกิจกรรมบางอย่างที่แม้แต่รัฐอธิปไตยอันชอบด้วยกฎหมายก็ยังมีได้คือ⁵⁶

- 1) จะห้ามมิให้มีทรัพย์สินส่วนบุคคลนั้นมิได้ เพราะขัดกับสิทธิธรรมชาติของครอบครัว ถ้าทำไปจะเป็นการทำลายครอบครัวซึ่งเป็นรากฐานของรัฐ
- 2) การเก็บภาษีจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียภาษี เว้นแต่ในกรณีจำเป็นที่จะต้องรักษาความคงอยู่ของรัฐไว้เท่านั้น ที่รัฐอาจเอาทรัพย์สินของเอกชนมาใช้เท่าที่จำเป็นได้

ข. โทมัส ฮ็อบส์ (Thomas Hoppes, ค.ศ. 1588 - 1679) ฮ็อบส์ ได้วิเคราะห์สภาพธรรมชาติของมนุษย์ว่ามีความเท่าเทียมกันในด้านกายภาพ และคนเรามีความเห็นแก่ตัวเป็นพื้นฐาน ดังนั้นทุกคน จึงอาจทำร้ายกันได้คนที่แข็งแรงที่สุดก็ไม่อาจเชื่อมั่นในกำลังของตน เพราะคนอื่นก็แข็งแรงเช่นกัน แต่โดยที่คนเป็นสัตว์ที่มีเหตุผล ฉะนั้นเป้าหมายของชีวิตคนจึงต้องการการอยู่รอด และขจัดความกลัวซึ่งกันและกัน คนจึงตกลงมาร่วมกันก่อตั้งประชาคม (Civil Society) ขึ้น และแน่นอนว่ามีคนหลายคนต้องการเป็นผู้นำ แต่ก็โดยสภาพรัฐอธิปไตยผู้ใช้อำนาจอธิปไตยนั้น จะมีคนหลายคนมีอำนาจนี้ร่วมกันไม่ได้ ครั้นจะแบ่งแยกกันก็ไม่ได้ สิ่งนั้นจึงต้องตกอยู่แก่ผู้ที่แข็งแรงที่สุด รัฐอธิปไตยคือผู้ใดก็ได้ที่เข้มแข็งที่สุดที่รวมอำนาจและใช้อำนาจอธิปไตยนั้น

แต่ฮ็อบส์เห็นต่อไปว่า กษัตริย์ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับชีวิตของประชาชน ในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับสันติภาพและความสามัคคีของจักรภพ เพราะแม้กษัตริย์จะปกครองอย่างไรก็ได้ แต่ความเกรงและความโลภจะเป็นภัยต่อตัวเอง ที่ประชาชนอาจจะแค้นเคืองแล้วลุกขึ้นต่อต้านได้

ฮ็อบส์เห็นว่า กฎธรรมชาติได้แก่ ความมีอิสระภาพที่จะกำหนด (Determine) และยอมตัวเข้าผูกพัน (Bind) เมื่อยกเลิกกฎเสีย คนเราก็มีอิสระสมบูรณ์ (ซึ่งจะไม่มีความปลอดภัย) ดังนั้นทุกคนต้องการความสงบภายในกรอบที่พอจะหาได้ คนจึงยอมสละซึ่งสิทธิธรรมชาติและตกลงทำสัญญาประชาคม (Pact of Covenant) ฮ็อบส์เห็นว่า กฎธรรมชาติของคน คือ

- 1) การแสวงหาความสงบ (Peace) และ
- 2) การทำทุกวิถีทางเพื่อป้องกันตนเอง

---

⁵⁶ M.Judd Harmon , Political Thought from Plato to Present (McGraw-Hill Book Company, 1964), P. 208.

ฉะนั้น สิทธิธรรมชาติ ของฮ็อบส์ก็คือ ความเท่าเทียมกันของคนทุกคน ที่จะอ้างสิทธิเพื่อ ความอยู่รอดของตน (Self-preservation) ได้ตามธรรมชาติ และแต่ละคนสามารถสร้าง “สมบัติ” (Properties) ของตนได้เสมอ การใช้สิทธิธรรมชาติของคนถูกจำกัดก็แต่โดยสิทธิของผู้อื่น ระเบียบของสังคมจึงเกิดขึ้น ⁵⁷

ค. จอห์น ล็อก (John Locke, ค.ศ.1632 - 1704) ล็อก เห็นว่าธรรมชาติ สอนให้มนุษย์ไม่ทำร้ายซึ่งกันและกัน เพราะนั่นเป็นวิธีเดียวที่จะรักษาชีวิตของตนเองไว้ได้ ใน สังคมตามธรรมชาติ คนทุกคนจึงมีสิทธิที่จะลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎธรรมชาติ แต่คนมีความเห็นแก่ ตัวมกน้อยแตกต่างกัน ทำให้ไม่สะดวก (Inconvenience) ในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนเพราะทุกคนไม่มีความดีอย่างสมบูรณ์ ความไม่สะดวกได้แก่

- (1) ในสังคมธรรมชาติไม่มีกฎหมายมาตรฐาน และคนแต่ละคนมีความรู้เกี่ยวกับกฎแตกต่างกัน
- (2) ในสังคมธรรมชาติไม่มีผู้พิพากษาที่ไม่ลำเอียง แต่ละคนมักจะมองปัญหาเข้าข้างตัวเอง
- (3) ในสังคมธรรมชาติไม่มีองค์กรสำหรับบังคับคำตัดสินจึงเปิดโอกาสให้แต่ละคนบังคับคำตัดสิน

ความไม่สะดวกเหล่านี้ ทำให้มนุษย์ผู้มีเหตุผลแสวงหาทางเยียวยาด้วยการยินยอมเข้าร่วมกันก่อตั้งสังคม (Civil Society) เพื่อบำบัดความไม่สะดวก ในทัศนะของล็อกความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครองนั้นคล้ายกับความสัมพันธ์ของผู้ที่ร่วมกันก่อตั้งทรัสต์ รัฐบาลไม่มีสิทธิเท่าประชาชน แต่มีพันธะที่จะทำการแทนประชาชน และล็อกเห็นว่า อำนาจทางการเมืองเป็น “ สิทธิในการออกกฎหมายที่มีโทษประหารชีวิตและโทษรองๆ ลงมา สำหรับใช้กับเรื่องทรัพย์สินและการใช้กำลังเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน .....แต่จะต้องเพื่อประโยชน์ส่วนรวม” ⁵⁸

ล็อก ได้เน้นว่ารัฐมีอำนาจอันจำกัด เพราะมีความมุ่งหมายสำคัญเพื่ออารงไว้ซึ่งความดีร่วมกัน (Common Good) อันได้แก่ สิทธิในชีวิตเสรีภาพและทรัพย์สินของราษฎร รัฐจึงใช้

⁵⁷ Thomas Hobbes, *Hobbes Sections* ,Ferderick J.E. WoodBridge,ed. (New York: Charles Scribner's Sun's,1930),P.136.

⁵⁸ ปรีดี เกษมทรัพย์, *นิติปรัชญา*, พิมพ์ครั้งที่ 2 , (กทม : มิตรนราการพิมพ์, 2531) หน้า 221.

อำนาจล่วงล้ำเข้าไปทำลายสิทธิเหล่านั้นของราษฎรมิได้ โดยที่สิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิธรรมชาติของบุคคลที่เป็นราษฎร ที่มีอาจจำหน่ายจ่ายโอนกันได้ (Unalienable Rights) และเป็นสิทธิที่อยู่ควบคู่กับความเป็นมนุษย์นั่นเอง

จ.ฌอง จาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau , ค.ศ. 1712 - 1779) รูสโซเห็นว่า คนในสภาพธรรมชาติต่อสู้กันเป็นบางครั้งบางคราวเป็นเรื่องที่เป็นปกติ ความสำคัญในสังคมธรรมชาติมีสองสิ่งคือ ความอยู่รอด (Self-preservation) และการจำกัดขอบเขตความประพฤติ (Limitation) การที่มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่นก็เนื่องมาจากมีสัญญาณและภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสารอันเป็นสังคมมนุษย์ อันเป็นที่มาของทรัพย์สินส่วนตัว ประกอบกับมนุษย์มีความเท่าเทียมกันโดยประเพณีและกฎหมาย คนเราเกิดมาอิสระ (Man is born free.) แต่ทุกหนทุกแห่งในตัวของเขาถูกตรึงไว้ด้วยโซ่ตรวน ที่ตนหามาเพื่อผูกมัดตนเอง (Every where he is in chain.) นั่นคือการอธิบายว่า แม้คนเราจะมีอิสระที่จะเคารพความคิดเห็นของตนเองแล้ว ก็ต้องเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยในขณะเดียวกัน

เมื่อคนก่อตั้งสัญญาประชาคมและจริยธรรมร่วมกัน เอกชนแต่ละคนได้สละเสรีภาพตามธรรมชาติ แต่เขาก็แลกเอาเสรีภาพอันเกิดจากสังคมไป (Civil Liberty) นอกจากนี้ เจตนารมณ์ร่วมสามารถกระทำโดยการตกลงร่วมกันด้วยการออกเสียง สิ่งที่ตกลงร่วมกันก็กลายเป็นกฎหมาย ซึ่งจะใกล้เคียงกับเจตนารมณ์สามัญ (General Will) ที่สุด เพราะเป็นอิสระจากความเห็นส่วนตัว (Personal Dependency) หากแต่ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ร่วม (Common Interest) ⁵⁹

จะเห็นได้ว่า รูสโซ เชื่อว่ามนุษย์มีสิทธิเสรีภาพโดยธรรมชาติ แต่ได้ตกลงใจที่จะสละเสียเพื่อการอยู่ร่วมกันและการยอมรับว่าผู้อื่นมีสิทธิอย่างไรเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความสงบในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ซึ่งเป็นสภาพที่เกิดได้โดยสภาพธรรมชาติของสังคมมนุษย์

จ.โทมัส เพน (Thomas Paine, ค.ศ.1737 - 1809) เพน ส่งเสริมสิทธิอันชอบธรรมของบุคคล โดย เพน ได้แยกสิทธิเป็น “ สิทธิ(ตาม)ธรรมชาติ ” (Natural Rights) และ “ สิทธิของพลเมือง ” (Civil Rights) สิทธิธรรมชาติ หมายถึง สิทธิที่จะติดตัวอยู่กับแต่ละบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ เช่น สิทธิในด้านจิตใจหรือความเชื่อ สิทธิในการแสวงหาความสุข ความสบายส่วนตัว โดยไม่เป็นภัยหรือล้ากรายสิทธิตามธรรมชาติของผู้อื่น ส่วน “ สิทธิของพลเมือง ” หมายถึง สิทธิของคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม เช่น สิทธิในความปลอดภัยหรือ

⁵⁹ Michael Curtis ,ed. ,The Great Political Theories (New York : Avon Book Divition, 1962),P.382-386.

การคุ้มครอง สิทธิทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ “สิทธิของพลเมือง” มีรากฐานมาจาก “สิทธิตามธรรมชาติ” เหตุที่ต้องแปรเปลี่ยนมาเป็นสิทธิของพลเมืองก็เพราะ มีความขัดข้องในทางปฏิบัติ ถ้าจะให้เอกชนแต่ละคนรักษาสิทธินั้นไว้ จะรักษาไว้ไม่ได้ จึงต้อง “ฝาก” สิทธินี้ไว้ใช้ร่วมกัน แต่ความมุ่งหมายมิได้เปลี่ยนแปลง คือ เพื่อประโยชน์ของเอกชน⁶⁰

จากที่กล่าวมาข้างต้น“สิทธิส่วนตัว” จะเกี่ยวมีเกี่ยวพันโดยตรงกับทฤษฎีอำนาจอธิปไตย โดยเฉพาะอุดมการณ์ทางการเมืองประชาธิปไตยเสรีนิยม (Liberal Democratic Ideology) ซึ่งปรัชญาทางการเมืองที่เป็นบ่อเกิดคือ “ปัจเจกชนนิยม” (Individualism) ที่ย้ำถึงควมมีอิสระในสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และมองความสัมพันธ์ระหว่างคนกับรัฐว่า รัฐมีอยู่เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้บุคคลในสังคมมีชีวิตที่ปลอดภัย บรรลุถึงความสุขสมบูรณ์ โดยรัฐจะต้องให้ความคุ้มครองชีวิตทรัพย์สิน และการแสวงหาความสุขของประชาชน รัฐต้องปล่อยให้เอกชนทำกิจการและดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เองโดยเข้าแทรกแซงน้อยที่สุด รัฐจะเข้าแทรกแซงได้ในวิถีชีวิตเมื่อเอกชนนั้นไม่สามารถกระทำเองได้แล้วเท่านั้น มากกว่าที่จะถือว่ารัฐมีความสำคัญเหนือเอกชนและความคิดในแนวปัจเจกชนนิยม ก่อให้เกิดความคิดทางเสรีนิยม (Liberalism) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในทางทฤษฎีประชาธิปไตย พวกเสรีนิยมเชื่อว่า ผลประโยชน์หรือความคิดเห็นส่วนบุคคลมีความสำคัญเหนือกว่าอำนาจรัฐ ฉะนั้น ตามทฤษฎีอำนาจอธิปไตยดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ได้ให้ความสำคัญแก่สิทธิส่วนตัวของบุคคลในเรื่องของการเมืองการปกครอง เช่นเดียวกับแนวคิดทางกฎหมาย

2.3 การสื่อสารสนเทศ

การสื่อสารเป็นความจำเป็นที่ขาดเสียมิได้ในการดำรงชีวิต อาจกล่าวได้ว่าเป็นพฤติกรรมพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์เหมือนกับการหายใจ แต่เราไม่ค่อยรู้สึกตัวว่าเรากำลังสื่อสารต่อกันอยู่⁶¹ นอกจากความต้องการทางร่างกายในเรื่องอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษา

⁶⁰ Michael Curtis ,ed. ,The Great Political Theories , P.61-65.

⁶¹ E. Kleinjans quoted in P.R.R. Sinha, Towards a Definition of Development Communication, paper presented at the Student Seminar on Development Communication organized by AMIC , Singapore, April 1976, P.1-2.

โรคแล้ว มนุษย์ยังมีความต้องการที่จะสื่อสารกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน⁶² เพื่อให้ชีวิตสามารถดำรงอยู่และดำเนินไปได้ในสังคม

จากความจำเป็นที่มนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยกันในฐานะที่เป็นสัตว์สังคมที่ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสารและประสบการณ์ เพื่อก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มนั้น อาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจและทำความเข้าใจกัน รวมตลอดไปจนถึง การสร้างกฎและระเบียบของสังคมให้เป็นที่ยอมรับ และการรักษาสถาบันและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วย

เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งแน่นอนเทคโนโลยีทางการสื่อสารก็เป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนาของสื่อต่าง ๆ จึงมีสื่อ (Media) เกิดขึ้นใหม่มากมาย เพื่ออำนวยความสะดวกและลดปัญหาในการสื่อสารเดิม ในเรื่องของระยะเวลาและความถูกต้องชัดเจน จากสติปัญญาในการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้งของมนุษย์นี้เองทำให้เกิดสภาพความไม่ได้ดูลงของผู้ที่ใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่กับสิทธิส่วนตัวของผู้ที่เสียหายจากการใช้สื่อนั้น ๆ จึงทำให้ต้องพิจารณาว่าภายใต้สังคมที่ไม่ได้เตรียมการรับมือในเรื่องการก้าวล่วงสิทธิจากการสื่อสารที่น่าสยดสยองโดยพิจารณาลักษณะของการสื่อสารสนเทศ ซึ่งมีที่มาจากคำว่า “การสื่อสาร” และ “สารสนเทศ” ดังนี้

2.3.1 ความหมายของคำว่า “การสื่อสาร”

คำว่า “การสื่อสาร Communication” มาจากภาษาละตินว่า “Communis” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Common” หรือในภาษาไทยมีความหมายว่า ร่วม ความเหมือนกัน หรือการร่วมกัน เมื่อใดที่เราทำการสื่อสาร เมื่อนั้นหมายถึงว่าเรากำลังพยายามสร้างความร่วมกันในบางสิ่งบางอย่างกับผู้ใดคนหนึ่ง กล่าวคือ เรากำลังพยายามแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิด หรือทัศนคติ เพื่อความเข้าใจร่วมกันนั่นเอง⁶³

⁶² E. Emery, P.H. Ault and W.K. Agee , *Introduction to Mass Communications*, (New York:Dodd, Mead and Co., Inc., 1967), P.3

⁶³ Warren K. Agee , Phillips H. Ault and Edwin Emery , *Introduction to Mass Communications*,(N.Y.:Harper and Row, Publishers, 1982), P.5.

จอร์จ เกร็บเนอร์ (George Gerbner) กล่าวว่า การสื่อสาร คือการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ด้วยการใช้สัญลักษณ์และระบบ (Message System) หรือ เบลสันและสไตเนอร์ (Berelson & steiner) นิยาม การสื่อสาร ว่าเป็นพฤติกรรม (Act) หรือ กระบวนการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ทักษะ ฯลฯ โดยการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งอาจเป็นคำพูด หนังสือ ภาพ ตัวเลข กราฟ ฯลฯ ⁶⁴

การสื่อสาร จึงหมายถึง การติดต่อถึงกันหรือกระบวนการถ่ายทอดสาร (Message) จากฝ่ายหนึ่งให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งโดยผ่านสื่อใดๆ และควรมุ่งสนใจเฉพาะสถานการณ์สื่อสารที่ผู้ส่งสารมีเจตน์จำนง (Conscious Intent) ที่จะถ่ายทอดสารให้มีผลต่อพฤติกรรมของผู้รับสารในทางใดทางหนึ่ง การติดต่อหรือการถ่ายทอดมิได้มีแต่เพียงการเขียนหรือการพูด ที่เรียกว่า วจนภาษา (Verbal Language) เท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงการกระทำใดๆ ที่สามารถทำให้เข้าใจความหมายร่วมกันได้ ที่เรียกว่า อวจนภาษา (Nonverbal Language) ก็เป็นการกระทำการสื่อสารแล้ว เช่น กริยา สีหน้า น้ำเสียง ดนตรี ภาพถ่าย การส่งรหัสเพื่อการโทรเลข การส่งสัญญาณสื่อสาร เป็นต้น และยังรวมความไปถึงพฤติกรรมหนึ่งๆ ที่สามารถสื่อความหมายหรือมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น กล่าวอย่างสั้นๆ ได้ว่า การสื่อสารเป็นการสื่อความหมายในทางใดทางหนึ่ง และมีลักษณะของการส่งและรับสารภายในสภาพแวดล้อมหนึ่งๆ

2.3.2 ความหมายของคำว่า “สารสนเทศ”

สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข่าวสาร โบราณ จดหมาย ข้อความที่ส่งหรือสื่อถึงกัน มาจากคำว่า สารและคำว่าสนเทศ

สาร หมายถึง ส่วนสำคัญ หลัก หนังสือ จดหมาย
สนเทศ หมายถึง คำสั่ง ข่าว สารสนเทศ โบราณ ⁶⁵

⁶⁴ พัทธี เจริญยา,เมตตา กฤตวิทย์ และ ดิเรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ , แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์ , พิมพ์ครั้งที่ 3, (กทม : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2534), หน้า 3.

⁶⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 4 (กทม:สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์,2531),หน้า 142,780.

นอกจากนี้ความหมายในเชิงรูปธรรม สารสนเทศ หมายถึง “สาร” (Message) ประเภทหนึ่งที่สามารถจับต้องมองเห็นได้ เช่น เอกสาร ข้อมูล ที่ตีพิมพ์หรือบันทึกเป็นเสียง/ภาพ และอาจหมายรวมถึงสาร (Message) ทุกประเภทก็ได้ เพราะขั้นตอนของการสื่อสารย่อมต้องมีการกระทำให้ผู้รับสารได้รับรู้สารก่อน (to be informed)⁶⁶ กล่าวได้ว่า บทบาทที่สำคัญที่สุดของการสื่อสารนั้นคือ สารสนเทศ อันเป็นวัตถุประสงค์หลักของการสื่อสารของมนุษย์

การสื่อสารสนเทศ จึงมีความหมายถึงกระบวนการของการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลจากบุคคลฝ่ายหนึ่ง (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง (Receiver) โดยผ่านช่องทางการสื่อสาร (Channel) โดยผู้ส่งสารหวังจะให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับข่าวสารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจร่วมกันในความหมายหนึ่ง ๆ

2.3.3 องค์ประกอบของการสื่อสารสนเทศ

ในการสื่อสารสนเทศหรือการสื่อข่าวสาร ประกอบด้วยองค์ประกอบของการสื่อสารที่สำคัญ 4 ส่วน ดังนี้

ก. แหล่งข่าวสาร (Source) อาจเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เป็นผู้ส่งข่าวสาร หรือเป็นองค์กร หน่วยงานที่มีหน้าที่ทำการสื่อสาร เช่น สำนักงานหนังสือพิมพ์ สถานีวิทยุ/โทรทัศน์ หรือโรงภาพยนตร์ เป็นต้น⁶⁷ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะบอกกล่าว ให้ความรู้ โน้มน้าวหรือให้ความบันเทิงในสารสนเทศ เพื่อความเข้าใจร่วมกัน

ข. สาร (Message) คือสิ่งที่ผู้ส่งสาร ส่งไปให้ผู้รับสาร ในรูปของรหัส คำว่า “รหัส” หมายถึง สัญญาณ (Signal) หรือสัญลักษณ์ (Symbol) หรือกลุ่มของสัญลักษณ์ที่ถูกรสร้างขึ้นในลักษณะที่มีความหมายต่อคนได้แก่ ภาษาทั้งที่แสดงออกโดยคำพูดหรือตัวอักษรและ

⁶⁶ อรุณีประภา หอมเศรษฐี , การสื่อสารมวลชนเบื้องต้น, (กทม :โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ,2520), หน้า 16.

⁶⁷ K. J. McGarry, *Mass Communications*, (UK : Clive Bingley Ltd.,1972),P.32.

หมายรวมถึง การแสดงออกทางอื่นที่สามารถสื่อความหมายได้เช่น กริยาท่าทาง รูปลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น⁶⁸

ค. ผู้รับสาร (Receiver) คือ บุคคลที่เป็นจุดหมายปลายทางของข่าวสารที่ส่งออกไป⁶⁹

ง. สื่อ (Media) หรือช่องทาง (Channel) หมายถึงหนทางซึ่งแหล่งข่าวสารไปสู่ผู้รับ “สื่อ” นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะสื่อจะเป็นตัวกำหนดและมีอิทธิพลต่อรูปแบบของข่าวสาร รวมทั้งเป็นตัวที่ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งแหล่งข่าวสารและผู้รับข่าวสารด้วยพร้อมกัน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังต่อไปนี้⁷⁰

1) ช่องทางหรือสื่อที่เป็นสื่อมวลชน คือ สื่อที่ทำให้แหล่งข่าวสารไปยังผู้รับสารจำนวนมากๆ ได้ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนต์ เป็นต้น

2) ช่องทางหรือสื่อที่เป็นสื่อระหว่างบุคคล คือ สื่อที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบตัวต่อตัวแบบเผชิญหน้า⁷¹

2.3.4 รูปแบบของการสื่อสารสนเทศ

การวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งรูปแบบของการติดต่อสื่อสารออกได้เป็น 2 แบบ* คือ

⁶⁸ พัทณี เจริญรยา, เมตตา กฤตวิทย์ และ ติรนนท์ อนวัชรศิริวงศ์, แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์, หน้า 16.

⁶⁹ Wilber Schramm, Men, Massages and Media: A Look at Human Communication (New York : Harper & Row Publishers, 1973), P.240-245.

⁷⁰ ชวรัตน์ เชิดชัย, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน (กทม:บพิธการพิมพ์, 2527), หน้า 92.

⁷¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 94.

* เป็นแนวทางที่มักใช้เพื่อวิจัยทางการสื่อสารซึ่งมีขอบเขตอยู่ 2 เรื่องคือ (1) วิจัยการสื่อสารมวลชน และ (2) วิจัยการสื่อระหว่างบุคคล อ้างใน พัทณี เจริญรยา เมตตา กฤตวิทย์ และ ติรนนท์ อนวัชรศิริวงศ์, แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์ , หน้า 142-145.

ก. การสื่อสารส่วนบุคคล (Private Communication) หรือ การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทำการสื่อสารกันในลักษณะที่ทั้งผู้ส่งสาร และ ผู้รับสารสามารถแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง เช่น การใช้โทรศัพท์ การส่งข่าวสารผ่าน INTERNET ระบุตัวผู้รับ การส่งโทรสารระหว่างเอกชน เป็นต้น ทั้งนี้การแลกเปลี่ยนข่าวสารสามารถทำได้โดยตรงและเป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัว ย่อมเป็นการจำกัดจำนวนของคนที่ทำการสื่อสารไปในตัวว่าคงจะมีจำนวนไม่มากจนเกินไปนัก เป็นกลุ่มย่อย เช่น การประชุมกลุ่มย่อย การเรียนในชั้นเรียน เหล่านี้ก็ยังคงอยู่ในความหมายของการสื่อสารส่วนบุคคล

ข. การสื่อสารกับสาธารณะ (Public Communication) หรือการสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เป็นการสื่อสารกับมวลชนจำนวนมาก โดยที่สมาชิกของมวลชนอยู่ในที่ต่าง ๆ กัน ไม่สามารถกำหนดหมายได้ว่าเป็นใคร เพื่อให้ข่าวสารไปถึงมวลชนได้พร้อมกัน จึงต้องอาศัยสื่อที่เข้าถึงประชาชนจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็วคือ “สื่อมวลชน” (Mass Media) เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ เป็นต้น สื่อมวลชนได้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับตามความเจริญของเทคโนโลยีเพื่อเป็น “สื่อ” ในการสื่อสารกับมวลชนได้โดยไม่ถูกจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่

สื่อมวลชน เป็น “สื่อ” ที่ทำให้ผู้ส่งสารสามารถส่งข่าวสารข้อมูลไปยังผู้รับเป้าหมายจำนวนมาก และอยู่กันอย่างกระจัดกระจายได้ในเวลาอันรวดเร็ว สื่อมวลชนที่ใช้ในการวิจัยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อโทรเลขโทรศัพท์* เพื่อพิจารณาความรับผิดชอบและโทษทางอาญาซึ่งเป็นไปตามหลักของกฎหมายมหาชน ส่วนการพิจารณาถึงค่าเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น จะต้องพิจารณาตามกฎหมายเอกชน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด มาตรา 420,423 เป็นต้น

สื่อมวลชนในกระบวนการสื่อสารมวลชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารซึ่งมีลักษณะโดยทั่วไปที่แตกต่างจากการสื่อสารในรูปแบบอื่น ๆ 2 ประการคือ

1) กลุ่มผู้รับสารจะต้องเป็นกลุ่มชนขนาดใหญ่ ซึ่งมีผู้ใช้ที่มีประสบการณ์ร่วมกัน แต่เป็นกลุ่มชนที่มีความหลากหลาย และมีลักษณะที่แตกต่างกันไปไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์คล้ายคลึงกันมาก่อน

---

* รายละเอียดกฎหมายที่ใช้พิจารณาโปรดดูบทที่ 3 หัวข้อ 3.1.4

2) สื่อที่ใช้ในการสื่อสารมวลชน จะเป็นสื่อที่สัมผัสได้ด้วยการมองเห็น (Visual Transmitter หรือ Visual Media) เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สื่อที่สัมผัสได้ด้วยการฟัง (Audio Transmitter) เช่น วิทยุ และสื่อที่สัมผัสได้ด้วยการมองเห็นและการฟัง (Audio - Visual Transmitter) ได้แก่ โทรทัศน์ เป็นต้น

การพิจารณาถึงกฎหมายที่จะให้ความคุ้มครองต่อ “สิทธิส่วนตัว” ที่ถูกละเมิดโดยสื่อ นั้น ไม่สามารถที่จะแยกการพิจารณาเป็นกฎหมายเอกชน หรือกฎหมายมหาชน แต่เพียงอย่างหนึ่งอย่างใดได้ เนื่องจากลักษณะของกฎหมายไทยนั้น มิได้แบ่งแยกการคุ้มครองสิทธิตามประเภทของการสื่อสารแต่แบ่งประเภทตามลักษณะของกฎหมาย ดังนั้นจึงต้องพิจารณาเรื่องการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัว ตามประเภทของกฎหมายไปพร้อมๆ กันทั้งกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชน

เมื่อกฎหมายของไทยมิได้แบ่งการคุ้มครองตามประเภทของการสื่อสารหรือชนิดของสื่อที่ใช้ในการสื่อสาร แต่กฎหมายไทยสามารถแบ่งได้ตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน เรียกว่ากฎหมายมหาชน และความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนเรียกว่ากฎหมายเอกชน

กฎหมายเอกชนได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ระหว่างเอกชนด้วยกัน กำหนดการชดเชยเยียวยาความเสียหาย ส่วนกฎหมายมหาชน จะกำหนดสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน และมีโทษทางอาญา เช่น ปรับ หรือ จำคุก สามารถแบ่งได้เป็นสองประเภทคือ

1) ประมวลกฎหมายอาญาอันเป็นกฎหมายมหาชนลักษณะที่เป็นหลัก (General) จะกำหนดลักษณะของการกระทำที่จะเป็นความผิดในฐานต่าง ๆ เช่น การกระทำที่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 หรือ การกระทำที่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นตามมาตรา 393

2) กฎหมายมหาชนอันเป็นกฎหมายเฉพาะ (Specific) เช่น พระราชบัญญัติโทรเลข โทรศัพท์ พ.ศ. 2477 เพื่อพิจารณาความรับผิดชอบอื่น ๆ ตามที่กฎหมายนั้นจะกำหนด เช่น การฟ้องร้องเป็นคดีจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ ได้กำหนดให้เฉพาะเจ้าพนักงานตามกฎหมายฉบับนี้เท่านั้นที่ฟ้องร้องเป็นดำเนินคดีได้ เป็นต้น

หากการกระทำเป็นความผิดตามที่กฎหมายอาญากำหนดไว้ การสื่อข้อมูลข่าวสารที่ผิดกฎหมายอาญาก็ต้องพิจารณาตามกฎหมายอาญาเป็นหลัก ซึ่งกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำเอาไว้ อย่างไรก็ตาม มีหลายกรณีที่ไม่มียกกฎหมายอาญาที่เป็นบทบัญญัติทั่วไปกำหนดเป็นความผิดก็ต้องพิจารณาตามกฎหมายอาญาลักษณะเฉพาะ หรือหากไม่มีกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติถึง

สื่อส่วนบุคคล เช่น เครื่องโทรสาร คอมพิวเตอร์ INTERNET โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือโทรศัพท์ “มือถือ” วิทยุติดตามตัว ฯลฯ หรือไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดถึงสื่อมวลชน เช่น ดาวเทียมเพื่อการสื่อสาร INTERNET เพื่อสาธารณะ เคเบิลโทรทัศน์ ฯลฯ ก็เป็นปัญหาที่ต้องพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่อไป อย่างไรก็ดี การกระทำอันเดียวกันอาจเป็นทั้งความผิดต่อรัฐและต่อเอกชนได้พร้อมๆ กัน เช่นเป็นความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาทและเป็นละเมิดต่อชื่อเสียง หรือเป็นความผิดตามกฎหมายเฉพาะเช่นผิดตามกฎหมายการพิมพ์และทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายเอกชนด้วย

กล่าวโดยสรุป การแยกประเภทการสื่อสารตามกฎหมายการสื่อสารมิได้หมายความว่าเป็นการแยกประเภทความผิดตามกฎหมาย เพราะไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารแบบสื่อส่วนบุคคล หรือแบบสื่อมวลชน ก็อาจเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายประเภทพร้อมๆ กัน หรือแยกจากกันก็ได้ ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะได้นำเสนอการวิจัยตาม ลักษณะแห่งการกระทำ ที่เป็นองค์ประกอบของกฎหมายเป็นหลัก โดยจะพยายามยกตัวอย่างวิธีสื่อสารทั้งสองประเภทหากเป็นไปได้ ซึ่งอาจเข้าทั้งกรณีผิดกฎหมายมหาชน และ/หรือผิดกฎหมายเอกชน หรือผิดทั้งสองกรณี

2.4 การกระทำอันมิชอบต่อข้อมูลส่วนตัวในประเทศไทย

บุคคลย่อมสามารถติดต่อสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีได้พัฒนาไป ทำให้ความสัมพันธ์ทางการสื่อสารสนเทศเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเฉพาะผลกระทบที่มีต่อสิทธิส่วนตัวของบุคคล ประกอบกับการให้ความคุ้มครองในสิทธินี้เป็นเรื่องที่เพิ่งจะเริ่มมีผู้ให้ความสนใจเพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ทุกวัน ทุกเวลา จากสภาพสังคมข่าวสารข้อมูลหรือ ยุคคอมพิวเตอร์ (Computer Age) ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาหลังจาก การปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมา

ในสังคมไทยแต่เดิม เป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีระบบการเมืองการปกครองแบบรวมนอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง มีการแบ่งชนชั้นของสังคมออกเป็นหลายระดับชั้น แม้ต่อมาจะมีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองมาเป็นแบบประชาธิปไตยแล้วก็ตาม ระบบชนชั้นของสังคมก็ยังคงอยู่ถึงจะไม่เห็นเด่นชัดเหมือนสมัยก่อนก็ตามที่

ในปัจจุบัน สิทธิในการที่จะได้รับความคุ้มครองในชีวิตส่วนตัว ถือเป็นสิทธิประการหนึ่งในสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในประเทศที่มีอารยธรรมแล้วว่า เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นและสำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ แม้ว่าปัจจัยแวดล้อมจะทำให้บุคคลแต่ละบุคคลมีสถานะที่แตกต่างกันก็ตาม

สังคมได้พัฒนามาถึงยุคสื่อสารสนเทศในปัจจุบัน สังคมโลกและสังคมไทยต่างก็ต้องยอมรับแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งในเรื่องสิทธิส่วนตัวนี้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ เมื่อ ค.ศ. 1948 ได้กำหนดความคุ้มครองบุคคลไว้ในข้อที่ 12 ว่า “บุคคลย่อมไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัว ในครอบครัว ในเคหสถานหรือในการสื่อสารหรือไม่อาจถูกลบลบลูในเกียรติยศและชื่อเสียง บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองโดยกฎหมายต่อการก้าวล่วงในสิทธิเช่นนั้น” (No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to attack upon his honour and reputation. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.)

และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 ได้กำหนดการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยไว้ในหมวด 3 ซึ่งในมาตรา 47 กำหนดใจความสำคัญว่า สิทธิส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายไปยังสาธารณชนจะกระทำให้กระทบต่อสิทธิส่วนตัวมิได้ เว้นไว้แต่เฉพาะกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนเท่านั้น แม้ว่ามาตรา 45 จะกำหนดให้บุคคลมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย และมาตรา 39 ได้วางหลักคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเอาไว้ก็ตาม

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยยอมให้การ “รับรอง” สิทธิส่วนตัวว่าเป็น “สิทธิ” ของบุคคล แม้ว่าในขณะที่เดียวกันบุคคลมีเสรีภาพในการสื่อสารและมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัวแล้ว ย่อมต้องอยู่ในขอบเขตที่สาธารณชนจะทำให้เกิดความกระทบกระเทือนมิได้เป็นหลัก เว้นไว้แต่เฉพาะกรณีที่เรื่องราวข่าวสารนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนเท่านั้นสิทธิส่วนตัวจึงอาจถูกก้าวล่วงได้ ส่วนกฎหมายไทยจะให้การ “คุ้มครอง” หรือไม่จะได้พิจารณาในบทที่ 3 ต่อไป

---

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538 มาตรา 39, 45 และมาตรา 47 โปรดดูบทที่ 3 หัวข้อ 3.1.1

2.4.1 ความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนตัว”

คำว่า “ข้อมูลข่าวสาร” โดยปกติแล้วมีความหมายกว้าง มีนิยามหรือคำจำกัดความหลากหลายตามความคิดเห็นและความเข้าใจของแต่ละบุคคล ข้อมูลข่าวสารอาจจะเป็นสิ่งมีประโยชน์อย่างมากมายต่อบุคคลบางคน หน่วยงานบางหน่วย แต่ในทางตรงกันข้าม ข้อมูลข่าวสารอย่างเดียวกัน เรื่องเดียวกัน อาจไม่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นหรือสถาบันอื่นใดเลยก็ได้

ในทางคอมพิวเตอร์ คำว่า “ข้อมูล” จะหมายถึง ข้อเท็จจริงหรือข้อความที่ผู้ใช้คำนี้ให้ความสนใจเพื่อใช้สำหรับกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ หรือข้อมูลเชิงคุณภาพก็ได้ แต่เป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ใช้ต้องการให้มีการประมวลผลในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยคอมพิวเตอร์เพื่อให้ได้รับสารสนเทศ นอกจากนี้ข้อมูลยังมีความหมายรวมถึงข่าวสารที่ยังไม่ได้มีการประมวลผล เช่น เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ต่างๆ ที่เราสนใจและรวมทั้งวัตถุดิบที่ประกอบกันเป็นข่าวสาร⁷²

ใน Data Protection Act 1984 นิยามความหมายของคำว่า “ข้อมูล” หมายถึง ข่าวสาร ที่ถูกบันทึกในรูปแบบซึ่งสามารถดำเนินการโดยอุปกรณ์การทำงานอัตโนมัติ (เครื่องคอมพิวเตอร์) ในการตอบรับคำสั่งที่ป้อนให้ตามวัตถุประสงค์ (โปรแกรม) นั้น ๆ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 “ข้อมูล” หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือสิ่งที่ถือ หรือยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริงสำหรับใช้เป็นหลักฐานหาความจริง หรือการคำนวณ ส่วนคำว่า “ข่าวสาร” หมายถึง ข้อความที่ส่งมาให้รู้เรื่องกัน⁷³

ดังนั้นความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสาร” คือ ข้อเท็จจริง หรือ รายละเอียดของสิ่งใด ๆ เป็นผลสรุปของรายการต่าง ๆ และสามารถเก็บรวบรวมเอาไว้ได้เพื่อความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน

⁷² รชย์ จิตต์พานิชย์, ระพีพรรณ พิริยกุล และ อุดม ไยเจริญ, คอมพิวเตอร์เบื้องต้น, □ พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประชาชน จำกัด, 2528), หน้า 1.

⁷³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2531), หน้า 134,142.

ข้อมูลสามารถที่จะแปรสภาพของตัวมันเองให้กลายเป็นข่าวสารขึ้นมาได้ โดยมีการสื่อสารรับสาร และมีความเข้าใจในสารนั้น ดังนั้น คำว่า “ข่าวสาร” จึงหมายถึง ข้อมูลทุกชนิดไม่ว่าข้อเท็จจริงจะเป็นประการใด แต่ถ้าสามารถสื่อสารส่งข้อมูลนั้นออกไปให้บุคคลรับทราบและเข้าใจได้ก็ถือว่าเป็นข่าวสาร⁷⁴ อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน การใช้งานระหว่างคำสองคำนี้ยังคงใช้แทนกันได้ โดยไม่เปลี่ยนนัยแห่งความหมายให้แตกต่างกันเท่าใดนัก

คำว่า “ข้อมูลส่วนตัว” ตามความหมายซึ่ง นายเดวิด โอ เบนบริดจ์ ได้ให้คำนิยามไว้ซึ่งตรงกับคำนิยามใน Data Protection Act 1984 คือ ข้อมูลที่ประกอบด้วยข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตส่วนตัว ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้จากข่าวสารและข้อสนเทศนั้น (หรือจากข่าวสารหรือข้อสนเทศอื่นๆ ในความครอบครองของผู้ใช้ข้อมูล) รวมถึงการแสดงออกซึ่งความเห็นใดๆ เกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว แต่จะไม่มีเครื่องบ่งชี้ใดๆ แสดงถึงเจตนาของผู้ใช้ข้อมูลในประการที่เป็นส่วนตัวนั้น

...data consisting of information which relates to a living individual who can be identified from that information (or from that and other information in the possession of the data user), including any expression of opinion about the individual but not any indication of the intention of the data user in respect of that individual⁷⁵

ในสังคมข่าวสารแห่งยุคปัจจุบัน บุคคลหนึ่งๆ ย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงที่จะมีความสัมพันธ์หรือการติดต่อกันในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นข่าวสารข้อมูลส่วนตัวจึงถูกจัดเก็บบันทึกไว้ในแง่ต่างๆ เช่น

- ชื่อบุคคล
- ที่อยู่
- อายุ
- การศึกษา
- ประวัติทางการแพทย์
- ประวัติครอบครัว
- อาชีพ

⁷⁴ Raymond Wacks, Personal Information : Privacy and the Law (UK : Biddles Ltd., 1989), P.25.

⁷⁵ David I Bainbridge, Computers and the Law(UK : Stevens & Sons Ltd.,1973), P. 174

- รูปภาพหรือภาพถ่าย
- ประวัติทางการศึกษา
- การบัญชีการเงิน
- บันทึกประวัติการทำงาน
- ข้อมูลทางภาษีอากร
- ประวัติอาชญากร เป็นต้น

ดังจะเห็นได้ว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนตัว” ก็คือ เรื่องราวข่าวสารที่เกี่ยวกับความเป็นตัวตนของบุคคลผู้นั้นนั่นเอง

ข้อมูลส่วนตัวจะแบ่งเป็น ข้อมูลของบุคคลธรรมดา และข้อมูลของสาธารณบุคคลและมีการจำแนกลักษณะของการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลไว้เป็น 2 ลักษณะ⁷⁶ คือ การเสนอข่าวบุคคลธรรมดา และการเสนอข่าวสาธารณบุคคล ดังนี้

ก. ข้อมูลของบุคคลธรรมดา⁷⁷

บุคคลธรรมดาย่อมมีสิทธิในเรื่องอันเป็นการส่วนตัวของเขา บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะดำรงชีวิตโดยสงบปราศจากการเข้าเกี่ยวข้องในทางใดๆ จากบุคคลอื่น การปกปิดหรือเปิดเผยข้อเท็จจริงใดๆ อันเกี่ยวกับตัวของบุคคลนั้น ย่อมเป็นสิทธิอันชอบธรรมเฉพาะตัวบุคคลผู้นั้นแต่เพียงผู้เดียว บุคคลอื่นย่อมไม่มีสิทธิล่วงรู้หรือเปิดเผย เรื่อง ภาพ หรือชีวประวัติของบุคคลหนึ่งโดยที่บุคคลผู้นั้นมิได้ยินยอมด้วย

หรือแม้ว่า บุคคลผู้เป็นเจ้าของหรือครอบครองข้อมูลนั้นให้การยินยอม แต่ก็อาจจะเปิดเผยไม่ได้ เพราะข้อมูลดังกล่าวนั้น ชัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคมนั้น หรือชัดต่อความมั่นคงแห่งรัฐ

⁷⁶ บุญทิพย์ ผ่องจิตร, “เสรีภาพของหนังสือพิมพ์กับความรับผิดชอบในสหรัฐอเมริกา,” *วารสารนิติศาสตร์* ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 (2521) : 585.

⁷⁷ Stig Stromholm ,*Right of Privacy and Rights of The Personality: A Comparative Survey*, (Stockholm:P.A. Norstedt & Soners Forlag , 1967), P.65-75.

ข. ข้อมูลของสาธารณบุคคล⁷⁸

สาธารณบุคคล หมายถึง บุคคลธรรมดาที่แสดงออกโดยสมัครใจชัดเจนหรือโดยปริยาย ที่นำตัวเองเข้าไปสู่สายตาของสาธารณชนทั่วไป อันได้แก่

- บุคคลผู้ที่กระทำการบางอย่างที่ยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียง หรือ
- กระทำการอันมีความเกี่ยวข้องกับประโยชน์ของสาธารณชน อาทิ นักร้อง ดารา ภาพยนตร์ นักกีฬา นักการเมือง ฯลฯ
- บุคคลในครอบครัวของสาธารณชนที่กล่าวมาข้างต้น

บุคคลเหล่านี้ ไม่ว่าเขาจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม ถือได้ว่าสละสิทธิในชีวิตส่วนตัวของตน ในขอบเขตที่ว่า ชื่อ และภาพถ่ายของเขา อาจได้รับการตีพิมพ์ขึ้นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื่น ๆ

บุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถือได้ว่าเป็นสาธารณบุคคลด้วย เพราะถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงานราชการหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเขาให้ประชาชนทราบ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงไม่อาจฟ้องร้องได้ว่าสิทธิในชีวิตส่วนตัวบุคคลของตนถูกล่วงละเมิดเมื่อรูปของเขาได้รับการลงพิมพ์ในเรื่องที่เป็นข่าวอันชอบธรรม⁷⁹

แต่ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลของบุคคลธรรมดา หรือข้อมูลของสาธารณบุคคลก็ตาม หากเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ย่อมต้องถือว่าเป็นข้อมูลส่วนตัวทั้งสิ้น และข้อมูลส่วนดังกล่าวจะเปิดเผยได้ หรือต้องปกปิดเป็นความลับ ย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลนั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷⁸ William L. Prosser, "Privacy" *California Law Review* 48, No 3, P. 410.

⁷⁹ คดี New York V. Sullivan เป็นคดีสำคัญที่วางหลักเกณฑ์ไว้โดยศาลซึ่งให้เหตุผลว่าการโต้เถียงในประเด็นที่เกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ สมควรจะได้เปิดโอกาสให้ถกเถียงกันได้ อย่างกว้างขวางเอาจริงเอาจัง ส่วนเมื่อวิจารณ์ถกเถียงแล้วก่อให้เกิดความกระอักกระอ่วนใจ หรือกระทบกระทั่งโดยตรงต่อรัฐบาลหรือพนักงานของรัฐ ก็นับว่าเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ยิ่งกว่านั้นข้อวิจารณ์ถกเถียงนั้นย่อมได้รับความคุ้มครองอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าจะเกิดผลเป็นการทำลายชื่อเสียงของพนักงานผู้หนึ่งผู้ใดก็ตาม

2.4.2 ประเภทของข้อมูลข่าวสารส่วนตัว

ข้อมูลข่าวสารส่วนตัว เป็นข้อมูลหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งเจ้าของข้อมูลหรือผู้ที่ครอบครองข้อมูลนั้น ย่อมมีสิทธิที่จะเปิดเผยหรือปกปิดเป็นความลับได้ จึงมีการแบ่งประเภทของข้อมูลส่วนตัวไว้เป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของความยินยอมของบุคคล ดังนี้

ก. ข้อมูลข่าวสารส่วนตัวที่เปิดเผยได้⁸⁰ หมายถึง ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลหนึ่งในบางเรื่องและในบางประเภท ที่เจ้าของข้อมูลยินยอมที่จะเปิดเผยต่อบุคคลภายนอกหรือสาธารณชน หรือ เป็นข้อมูลส่วนตัวของสาธารณบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งที่สาธารณชนควรได้รู้

ในประเทศอังกฤษ บุคคลที่มีชื่อเสียง นักร้อง นักแสดง นักการเมือง สิทธิส่วนตัวของบุคคลประเภทนี้จะถูกจำกัดโดยหลักของ Balancing of Information ซึ่งเป็นหลักในเรื่องของความสมดุลในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน (People's right to know) เนื่องจาก บุคคลเหล่านี้มีสถานะอยู่กึ่งกลางระหว่างชีวิตส่วนตัวของตนเอง และส่วนที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมที่นอกเหนือไปจากบุคคลธรรมดา มี ส่วนในประเทศอเมริกา ใช้หลักเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสาร (Freedom of Information) ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะทราบความเป็นไปในการปฏิบัติงานของบุคคลที่ตนมอบให้ไปใช้อำนาจแทนตน เช่น นักการเมือง พนักงานของรัฐ เป็นต้น

นอกจากนี้ข้อมูลข่าวสารบางชนิดบางประเภท กฎหมายได้กำหนดไว้ว่าสามารถเปิดเผยต่อบุคคลภายนอกหรือสาธารณชนรับรู้ได้ เช่น ประวัติพฤติกรรมที่ก่ออาชญากรรม หรือ ข้อมูลทางทะเบียนราษฎร์ เป็นต้น

ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ทั้งทางแพ่งและทางอาญาของบุคคล ที่กระทำให้เกิดผลกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ย่อมเป็นข้อมูลที่เปิดเผยสู่สาธารณชนได้

⁸⁰ Stig Stromholm ,*Right of Privacy and Rights of The Personality: A Comparative Survey*, P.65-75.

ดังมีคำกล่าวที่ว่า “ ไม่มีความลับในอันที่จะต้องปกปิดสำหรับการกระทำอันชั่วร้าย ” (There is no confidence as to the disclosure of iniquity.) ตัวอย่างเช่น การเปิดเผยข้อมูลของนักการเมืองซึ่งเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของอดีตพระภิกษุกรณีต้องปาราชิก เป็นต้น

ข. ข้อมูลข่าวสารส่วนตัวที่เป็นความลับ หมายถึงข้อมูลข่าวสารส่วนตัวของบุคคลที่เขาไม่ต้องการจะเปิดเผย หรือไม่ต้องการให้มีผู้รู้เห็นหรือสืบทราบ เนื่องจากจะกระทบต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ และการดำรงอยู่โดยปกติสุข (Right to Privacy) ของผู้นั้น

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลข่าวสารส่วนตัวที่เป็นความลับ อาจถูกจำกัดสิทธิด้วยเหตุผลบางประการได้ อาทิเช่น บุคคลบางคนมีสถานภาพเป็นคนของสังคม (Public Personage) เช่น เป็นนักการเมือง หรือ บุคคลซึ่งได้กระทำการอันยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียง (Newsworthy) หรือบุคคลที่เป็นผู้นำนิยม (Popular Man) เช่น นักร้อง นักแสดงภาพยนตร์ เนื่องจากเป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นกรณีสาธารณะประโยชน์โดยทั่วไป (Public or General interest)⁸¹ ประการหนึ่งกับกรณีเป็นเรื่องความสงบเรียบร้อยในการสืบหาอาชญากรรม (Criminal matters) และความมั่นคงแห่งรัฐ (National Security) อีกประการหนึ่ง ดังเช่น เป็นข้อมูลของบุคคลที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือกระทำการอันก่อให้เกิดผลกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน⁸²

ในปัจจุบันกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวไว้มากขึ้นทั้งในกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชน ในประเทศอังกฤษ ศาลสามารถสั่งจำกัดการเผยแพร่สิ่งพิมพ์อันเป็นเรื่องราวของผู้อื่นแม้จะเป็นเพียงรูปเขียนจากภาพถ่าย ซึ่งเป็นเรื่องที่อาจกระทบกระเทือนต่อชีวิตส่วนตัวได้ ส่วนในประเทศอเมริกา ศาลได้รับรองว่า ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิส่วนตัวโดยมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม (Amendments) มาตรา 1 และ มาตรา 4⁸³ ซึ่งสามารถที่จะเรียกเรื่องค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸¹ คดี Hillman V. Star Pub.Co., 64 Wash 691, 177 P 549 .

⁸² คดี Valentine V. C.B.S.,Inc. (CA11 Fal) 698 F2d 430,9 Media L R 1249.

⁸³ Terence J. Clark, “Epilogue:When Privacy Rights Encounter First Amendment Freedom” Symposium : The Right to Privacy One Hundred Years Later,Case Western Reserve Law Review,Vol 41 No. 3 (1991):921.

ฉะนั้น ข้อมูลส่วนตัวของบุคคลหนึ่ง ย่อมมีทั้งที่เจ้าของข้อมูลยินยอมให้เปิดเผย หรือ ต้องการปกปิดไว้เป็นความลับ แต่ถ้าบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลนั้นเป็นสาธารณบุคคล จะถูกจำกัดให้มีความเป็นส่วนตัวย่อยลงกว่าบุคคลธรรมดาในเรื่องราวที่สาธารณชนพึงรู้

2.4.3 การกระทำอันมิชอบต่อข้อมูลข่าวสารส่วนตัว

การกระทำอันมิชอบต่อข้อมูลข่าวสารส่วนตัวสามารถกล่าวโดยสังเขปได้เป็น 2 ประการ คือ^{*}

ก. การเข้าถึง (Access) ข้อมูลข่าวสารส่วนตัว การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในความหมายนี้จะหมายความเป็นนัยเดียวกับ การล่วงรู้ หรือ การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร หรือการแทรกแซงในกิจกรรมส่วนตัวทางการสื่อสารของบุคคล เช่น การลอบฟังการสนทนา การดักฟังทางโทรศัพท์ ในทางคอมพิวเตอร์ได้นิยามของ คำว่า “เข้าถึง” ว่าหมายถึง การเข้าไปสู่ข้อมูล การส่งการสื่อสารกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การใส่ข้อมูลเข้าไปเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ เอาข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ออกมาแสดง หรืออีกนัยหนึ่งคือเอาประโยชน์ใด ๆ จากข้อมูลในคอมพิวเตอร์มาใช้โดยที่ตนเอง ไม่มีอำนาจ

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ก่อให้เกิดการกระทำอันมิชอบต่อข้อมูลส่วนตัวนั้น แบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ

1) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนตัวโดยปราศจากอำนาจ ได้แก่ การที่บุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรใด ได้ล่วงรู้ข้อมูลส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้ เช่น การแอบถ่ายภาพ การดักฟังการสนทนาเรื่องส่วนตัว การดุดัดสัญญาณเครื่องโทรสาร หรือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนตัวในคอมพิวเตอร์โดยเจ้าของข้อมูลมิได้ยินยอม

2) การเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวโดยมีอำนาจ เพราะมีหน้าที่จัดเก็บ ดูแล รักษาข้อมูลหรือ เพราะวิชาชีพ เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารต่าง ๆ จึงมีหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องเก็บ รักษาแล้วนำข้อมูลข่าวสารไปเปิดเผย หรือกรณีเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเช่น แพทย์ หมายความ พยาบาล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาโดยชอบนี้ไปเปิดเผยหรือเผยแพร่โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของ

---

* ผู้เขียนพิจารณาสรุปจากแนวทางของ William L. Posser ที่ได้แยกแยะรูปแบบของการละเมิดสิทธิส่วนตัวเอาไว้ใน *Torts : Case and Material*, P. 386.

ข. การเผยแพร่ (Publicity) ข้อมูลข่าวสารส่วนตัว หมายถึง การกระทำใดๆ ที่บุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรใด กระทำการเปิดเผยหรือทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลข่าวสารส่วนตัวของ บุคคลอื่นออกสู่สาธารณะ เพื่อประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด โดยที่ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลข่าวสารนั้น ไม่ได้ให้ความยินยอม

การเผยแพร่โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของ ไม่ว่าข้อมูลข่าวสารนั้นจะได้มาโดย ชอบหรือไม่ ก็ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบ

ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารส่วนตัว อันได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ รูปภาพ ประวัติครอบครัว ประวัติ การศึกษา ประวัติการทำงาน ฯลฯ ของบุคคลนั้น ทั้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นของบุคคลธรรมดาและ สาธารณ บุคคล ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลข่าวสารย่อมมีสิทธิที่จะเปิดเผยหรือปกปิดข้อมูลข่าวสารของ ตนไว้ก็ได้ เนื่องจากเป็นสิทธิส่วนตัวอย่างหนึ่ง แต่เมื่อมีวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ กอปรกับสภาวะความเจริญของสังคมทำให้ต้องสื่อสารสนเทศกันมากขึ้น เป็นเหตุให้มีความ ต้องการที่จะจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ซึ่งรวมถึงข้อมูลข่าวสารส่วนตัวของบุคคลชั้น ทั้งของภาครัฐและ เอกชน และอาจมีการกระทำอันมิชอบต่อสิทธิส่วนตัวของบุคคลได้หลายวิธี เช่น การแอบถ่าย ภาพของบุคคล การดักฟังการสนทนาโดยเครื่องดักฟัง การจารกรรมข้อมูลจากคอมพิวเตอร์⁸⁴ การลักลอบดูดข้อมูลจากเครื่องโทรสาร⁸⁵ การดักสัญญาณจากจอภาพ⁸⁶ หรือการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารที่ตนได้ล่วงรู้มาเนื่องจากเป็นเจ้าของหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร หรือการเผยแพร่ ซึ่งข้อมูลที่ตนได้มาเนื่องจากวิชาชีพ เป็นต้น การกระทำในลักษณะต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะนำมาเป็นข้อพิจารณาถึงความคุ้มครองตามกฎหมายไทยที่มีให้แก่ปัจเจกชน จากการใช้สื่อทั้ง ประเภทสื่อส่วนบุคคลและสื่อมวลชน ซึ่งมีลักษณะเป็นการรบกวนกิจกรรมส่วนตัวเพื่อให้ได้มา ซึ่งข้อมูลข่าวสาร หรือการเปิดเผยหรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยที่เจ้าตัวมิได้ให้ความยินยอม ทั้งในส่วนที่เป็นกฎหมายเอกชนและในส่วนที่เป็นกฎหมายมหาชนในบทที่ 3 ต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸⁴ ดูเพิ่มใน กัลยา โสภณพานิช, “ความยุ่งยากในการจับนักจารกรรมข้อมูล” รายงาน ประจำปี กระทรวงวิทยาศาสตร์ (2527) : 95-98.

⁸⁵ ดูเพิ่มใน สมยศ สุธีร์พรชัย, “ดูดแฟ้มกซ์โจรกรรมภาคพิสดาร,” วารสารสื่อสารโทรคมนาคม : 112-113.

⁸⁶ ดูเพิ่มใน สหส พรหมสิทธิ์, “ขโมยข้อมูลด้วยสัญญาณทีวี,” วารสารการเงินธนาคาร (พฤษภาคม 2522) : 220.